

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Karmen Kolar

Operacija kriznega odzivanja slovenskih gasilcev v Nato silah ISAF v Afganistanu

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Karmen Kolar

Mentor: doc. dr. Maja Garb

Operacija kriznega odzivanja slovenskih gasilcev v Nato silah ISAF v Afganistanu

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

OPERACIJA KRIZNEGA ODZIVANJA SLOVENSКИH GASILCEV V NATO SILAH ISAF V AFGANISTANU

V diplomskem delu je največji poudarek namenjen pripravam in delu slovenskih gasilcev na misiji v Afganistanu. Na tem ozemlju so varne in stabilne razmere pogoj za učinkovito izvajanje političnih in gospodarskih reform. Gasilci so eni izmed akterjev v mirovni operaciji, ki pripomorejo k razvoju teh stabilnih razmer. Slovenski gasilci so, integrirani v Slovensko vojsko, delovali na kabulskem letališču Kaia v okviru sil ISAF. V diplomskem delu dokazujem, da je bilo njihovo delo profesionalno in dobro opravljeno. Misija se je februarja 2006 za slovenske gasilce končala. Po tem obdobju so se trije gasilci vrnili na misijo samostojno kot civilne osebe in nadaljevali s svojim delom na kabulskem letališču. Cilj naloge je bil predstaviti slovenske gasilce v tej mirovni operaciji, prikazati druge operacije, v katerih so tudi sodelovali gasilci iz drugih držav, prav tako pa opraviti analizo dokumentov informacij, pridobljenih v času pisanja diplomskega dela. Slovenija še nadaljuje delo v omenjeni mirovni operaciji z različnimi akterji, vendar trenutno gasilcev ni več med njimi.

Ključne besede: slovenski gasilci, ISAF (Mednarodna varnostna podpora sila), mirovna operacija.

CRISIS RESPONSE OPERATION OF SLOVENIAN FIREFIGHTERS IN ISAF NATO FORCES IN AFGHANISTAN

The main emphasis of my thesis is put on the preparations and work of Slovenian firefighters on a mission in Afghanistan. Safe and stable conditions in this territory are prerequisite to efficient realization of political and economic reforms. Firefighters are part of peace operations that help achieve such stable conditions. The Slovenian firefighters had, within the Slovenian Army, worked at the Kabul Kaia Airport as part of ISAF forces. In my thesis I try to prove that their work was professional and well carried-out. For Slovenian firefighters, the mission lasted till February 2006. Afterwards, three firefighters returned to the mission as civilians and carried on the work at the Kabul airport. The purpose of the thesis is to present the Slovenian firefighters in this peace mission, mention other operations in which foreign firefighters participated, and carry out the analysis of the documents, acquired during my writing of the thesis. Slovenia is still actively present in the above-mentioned mission, but currently without firefighters.

Keywords: Slovenian firefighters, ISAF (International Security Assistance Force), peace mission.

KAZALO

1 UVOD	6
2 METODOLOŠKO–HIPOTETIČNI DEL	8
2.1 Opredelitev predmeta proučevanja	8
2.2 Cilji proučevanja	9
2.3 Hipoteze	10
2.4 Uporabljena metodologija	10
3 TEMELJNI POJMI	12
3.1 Mirovna misija/ operacija	12
3.2 Mirovne operacije Nata	14
3.3 ISAF v Afganistanu	15
3.4 Gasilstvo v Sloveniji	16
4 GASILCI V MIROVNIH OPERACIJAH	20
4.1 Primeri gasilcev v različnih vojaških operacijah	20
4.1.1 Gasilci, prisotni v operaciji SFOR	21
4.1.2 Gasilci, prisotni v operaciji KFOR	24
4.1.3 Gasilci v Iraku	26
4.1.4 Operacija v Kongu	27
5 SLOVENSKI GASILCI V AFGANISTANU	30
5.1 Pregled sodelovanja v slovenskih kontingentih	30
5.2 Usposabljanje slovenskih gasilcev za delovanje na letališču Kaia v Afganistanu	42
5.3 Izkušnje slovenskih gasilcev na misiji ISAF	51
6 SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ	59
7 ZAKLJUČEK	63
LITERATURA	65

SEZNAM KRATIC

CIMIC	Civil-Military Co-operation; Civilno-vojaško sodelovanje
CPO	Civilian Personnel Office
CZ	Civilna zaščita
EU	European Union; Evropska unija
EUFOR	European Force; Evropske sile
FRDP	Fire Rescue Development Program
GBL	Gasilska brigada Ljubljana
GSŠV	Generalštab Slovenske vojske
ICAO	International Civil Aviation Organization
ICC	International Civil Consultant
IDA	Izolirni dihalni aparat
IRT	Immediate Response Team
ISAF	International Security Assistance Force; Mednarodne varnostne podporne sile
JGS	Javna gasilska služba
KAIA	Kabul International Airport; Mednarodno letališče Kabul
KFOR	Kosovo Force; Mednarodne sile na Kosovu
MND	Multi-National Division
MOL	Mestna občina Ljubljana
MONUC	United Nations Missions in the Democratic Republic of Congo; Misija Združenih narodov v Demokratični republiki Kongo
MORS	Ministrstvo za obrambo
MOTV	Motoriziran vod
NATO	North Atlantic Treaty Organization; Severnoatlantska pogodbeno zveza
OS	Oborožene sile
OVS	Organizacija za varnost in sodelovanje
OZN	Organizacija združenih narodov
PGD	Prostovoljno gasilsko društvo
PSSV	Poveljstvo sil Slovenske vojske
RS	Republika Slovenija
RUZR	Republiški urad za zaščito in reševanje
SFOR	Stabilization Force; Stabilizacijske sile v Bosni ni Hercegovini
SHAPE	Supreme Headquarters Allied Powers Europe; Vrhovno poveljstvo zavezniških sil v Evropi
SHF	Support Helicopter Force; Pomožna helikopterska sila
SV	Slovenska vojska
TWC	The Wackenhut Corporation
UL ZN	Ustavna listina Združenih narodov
UNAMA	United Nations Assistance Mission in Afghanistan; Misija OZN za pomoč v Afganistanu
UNMIK	United Nations Mission in Kosovo; Misija Združenih narodov na Kosovu
URSZR	Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje
WFP	(United Nations) World Food Programme; Svetovni program za hrano
ZDA	Združene države Amerike

1 UVOD

V državi Afganistan, kjer so daleč od mednarodne skupnosti krvavi boji potekali skoraj četrstoletja, so danes dejavni Združeni narodi, Nato, koalicijske sile pod poveljstvom ZDA in številne druge humanitarne organizacije, ki s skupnimi močmi ob nešteti tveganjih in izzivih korak za korakom širijo varnost in stabilnost (Vuk 2004).

Prehodna Afganistanska oblast, z vsemi vzpostavljenimi varnostnimi instrumenti, sama ni sposobna zagotoviti varnih in stabilnih razmer, ki so pogoj za učinkovito izvajanje političnih in gospodarskih reform na celotnem ozemlju Afganistana. Na podlagi sporazuma iz Bonna je Varnostni svet OZN oblikoval mandat za ustanovitev ISAF. Glavna naloga ISAF je pomagati Afganistanskim prehodnim oblastem pri zagotavljanju varnega okolja v Kabulu in njegovi okolici, kar bi pripomoglo k zgraditvi novega Afganistana. Glavne naloge teh sil so: zagotoviti varno okolje, ponovno postaviti afganistanske organe oblasti, izboljšati zmogljivosti afganistanske policije in oboroženih sil, upravljati mednarodno letališče (Kaia), zagotoviti ukrepe za zaščito sil in boljše poznavanje razmer. S tem, ko je Nato 11. avgusta 2003 prevzel poveljevanje ISAF-a, se je rešil še problem nenehnega iskanja nove države, ki bi prevzela vodstvo sil. Ta poteza Nata je bila tudi dokaz njegove odločnosti, da se spopade s pomembnimi varnostnimi izzivi z uporabo svojih izkušenj in strokovnega znanja iz načrtovanja ter izvajanja kompleksnih večnacionalnih operacij, ki združujejo članice in nečlanice Nata (Sodelovanje Slovenske vojske v mednarodnih operacijah v drugi polovici 2004 in začetku 2005, šifra: 870-48-17/2002-144).

Vlada RS je 22. maja 2003 sprejela sklep, da bo Slovenija za vzpostavitev mirovnih sil ISAF IV, za čas od avgusta 2003 do marca 2004, ponudila oddelek 11 pripadnikov SV iz sestava 1. brigade SV. Slovenija bi s svojimi prizadevanji v Afganistanu prispevala k zagotavljanju mednarodne varnosti in stabilnosti ter uresničevala sklepe in prošnje OZN. Aktivnosti Republike Slovenije v Afganistanu so del širših naporov mednarodne skupnosti za vzpostavitev miru, varnosti in stabilnosti v tem delu sveta. Zaradi sklepa ustavnega sodišča o začasni ustavitvi vseh postopkov varnostnega preverjanja oseb in izdaje dovoljenj do tajnih podatkov sklepa vlade ni bilo mogoče izpolniti. Vlada je junija 2003 sprejela sklep, da se preloži sodelovanje Slovenije v ISAF za šest mesecev. Z uveljavitvijo zakona o spremembah in dopolnilih zakona o tajnih podatkih pa so pozneje le stekli postopki priprav SV za sodelovanje (Slovenija in Nato).

V Afganistan je 25. februarja 2004 odpotovala prva skupina slovenskih vojakov. Odhod v Afganistan je ena najtežjih operacij, kar jih je bilo do zdaj v zgodovini SV.

Minister za obrambo, takrat dr. Anton Grizold, je v usmeritvah za priprave na sodelovanje v Nato in EU operacije v letu 2004 odredil pristojnim organom in službam ministrstva za obrambo, da pripravijo in zagotovijo vse pogoje za sodelovanje v operacijah v okviru Nata in EU. Generalštab Slovenske vojske je analiziral angažiranost Slovenske vojske v operacijah, še zlasti sodelovanje v operaciji SFOR v Bosni in Hercegovini ter dosedanje priprave za sodelovanje v operaciji ISAF V. Urad za obrambne zadeve (Sektor za civilno obrambo) je na podlagi usmeritev ministra, da Urad za obrambne zadeve v sodelovanju z GSŠV in URSZR pripravi ponudbo za napotitev ustreznih zmogljivosti za zagotavljanje požarne varnosti in kontrolo poletov na letališču Kabul, sklical sestanek, kjer je bilo sprejetih več sklepov. Ministrstvo za obrambo je ponudilo sodelovanje v mirovni operaciji ISAF VI z vojaškimi pripadniki SV in gasilsko desetino za izvajanje gasilske službe na letališču Kabul (Sodelovanje Slovenije v operaciji ISAF VI).

Dandanes je skozi globalizacijo vsega in vsakogar ter neverjetno hitrostjo in količino izmenjave informacij vidno, da v teh burnih časih nove dobe ali Novega Aeona, kot ga je z letom 1904 označil filozof in mistik Aleister Crowley, delujejo in se povezujejo vse družbene sfere in religije našega časa, ne glede na prostor ali kulturno, strokovno ali drugo različnost. Za vse pa je značilen način učenja otroka, ki se uči tako, da ruši, zato, da bi gradil na novo. Smo v obdobju, kjer je očitna težnja, da vsak posameznik poskrbi zase, razvije svoj potencial in ga oplemeniti s sodelovanjem na različnih področjih (ali interdisciplinarnim sodelovanjem). V teh časih je torej pomembno z vidika mednarodnega sodelovanja pomagati bližnjemu. Slovenija je mlada država, ki lahko v sodelovanju v mednarodnih operacijah najde svojo prepoznavnost in pokaže pripravljenost sodelovanja in reševanja konfliktov za doseganje mednarodnega miru in varnosti. Je aktivna država v razreševanju mednarodnih odnosov. Resnično bi rada verjela, da mednarodno sodelovanje posameznih držav deluje v splošno dobro, kljub temu, da se dostikrat v ozadju govori o morda sebičnih namenih določenih držav. Ampak kot sem omenila na začetku tega sestavka, smo v obdobju, ko se stvari postavljajo na novo. Preden pa se začne graditi karkoli na novo, je potrebno vsaj nekatere stvari porušiti do samih temeljev. To je lahko tudi vidno v samem procesu preporeda mirovnih operacij ter v njihovih spreminjajočih se ciljnih in samo naravo le-teh. Sama tema mirovnih operacij je zelo obširna in zahteva veliko mero natančnosti opredeljevanja pojmov, kakor tudi natančne razdelitve časovnih okvirjev. S tem, da je tu še potrebno upoštevati

številčnost operacij in prostorski obseg. V diplomski nalogi se nisem podrobneje ukvarjala s samo tematiko mirovnih operacij, pač pa z določenimi akterji v njih, to pa so gasilci. Ker je informacij o gasilcih v mirovnih operacijah premalo, sem jih predstavila le na kratko. Zato pa sem se bolj usmerila na delovanje slovenskih gasilcev v silah ISAF v Afganistanu. S to kategorijo oseb želim postaviti izhodišče za razpravo o tem, da ko beremo o številu vojaških sil na določenih območjih operacij, to ne pomeni samo oboroženih vojakov. Sestava samih skupin, ki odhajajo na misije, je navadno veliko bolj kompleksna in družbeno obarvana.

2 METODOLOŠKO–HIPOTETIČNI DEL

2.1 Opredelitev predmeta proučevanja

V diplomski nalogi bom osrednje mesto in največji poudarek namenila pripravam in delu slovenskih gasilcev na misiji v Afganistanu. Prikazala bom natančnejši vpogled v začetek in potek njihovih priprav za delovanje na kabulskem letališču Kaia. Predstavila bom celoten pregled od samega začetka, ko se je pojavila prva misel sodelovanja gasilcev v tej misiji, vseskozi bom prikazovala tudi delitve nalog, ki sta jih ob tem prejela GŠSV in URSZR. Poleg vsega je to postalo pomembno sodelovanje Vlade Republike Slovenije, Slovenske vojske, URSZR, poklicnih in prostovoljnih gasilcev. Osebno so me zanimale priprave, pogoji, oprema, izobraževanje, sam potek delovanja gasilcev, počutje, vzroki za odhod in njihovo mnenje na splošno o delu in nalogah, ki so jih opravljali tako daleč od doma.

Prvi del diplomskega dela bo splošen in bo na kratko prikazoval umestitev gasilcev na različne mirovne misije po svetu, obenem pa prav tako lahko služi tudi kot sistem primerljivosti z opisom informacij v drugem delu naloge.

Vpogled v temo mi je takoj dal vedeti, da je zadeva kompleksna in da je premalo literature, ki bi mi lahko dala jasne in kratke odgovore. Mirovne operacije so številne in v njih je težko točno opredeliti posamezne akterje, ki opravljajo določena dela v tako razširjenih, številčnih in razvejanih operacijah.

V drugem delu bom podrobneje predstavila delo slovenskih gasilcev na letališču Kaia v Afganistanu. Ta del sem še dopolnila z zgodbami in izkušnjami, ki so jih gasilci prinesli nazaj

domov. Ni pa se ustavilo samo pri tem, nadaljevala sem še s pregledom delovanja treh slovenskih gasilcev, ki so se v Afganistan vrnilo samostojno, brez sodelovanja s SV. V nalogi sem se omejila samo na gasilce, ker bi bila analiza celotnega osebja Slovenske vojske in udeležencev drugih držav, ki so sodelovali in sodelujejo v silah ISAF, preobširna. Deloma bom ostalo osebje obravnavala le toliko, kot je povezano z mojo osrednjo temo.

Temu bo sledila analiza celotnega diplomskega dela, namreč veliko stvari se mi je zdelo težko opredeljivih in odprtih, pa bi žal za zagotove odgovore potrebovala več literature oziroma najverjetneje kar udeležbo na samih mestih dogajanja, kar pa je žal neizvedljivo.

2.2 Cilji proučevanja

Proučevanje slovenskih gasilcev zna biti z vidika bralca zanimivo, ker je sam potek dogajanja opisan po vrsti in od začetka do zaključka sodelovanja slovenskih gasilcev v silah ISAF.

Diplomsko delo je bilo usmerjeno v doseganje naslednjih ciljev:

- a) čim bolje opredeliti nekatere temeljne termine (mirovne operacije, operacije kriznega odzivanja, sile ISAF, mirovne operacije Nata in gasilstvo v Sloveniji), ki jih bom uporabljala v diplomskem delu
- b) predstaviti nekaj različnih mirovnih operacij, v katerih so tudi sodelovali gasilci, da bi s tem lahko primerjala in skušala dokazati, da so gasilci prisotni tudi v drugih mirovnih misijah, ne samo v misiji v Afganistanu. Predvsem me je zanimalo, če so prisotni v operacijah Nata.
- c) predstaviti in analizirati delo slovenskih gasilcev v silah ISAF
- d) analizirati in preučiti dokumente Vlade republike Slovenije, MO in URSZR, v katerih sem pridobila bolj natančne časovne okvirje priprav, izobraževanj in delovanja slovenskih gasilcev v misiji v Afganistanu.
- e) strniti in analizirati pridobljene informacije
- f) s pomočjo določenih pridobljenih informacij v času pisanja naloge prikazati določene spremembe, ki so se zgodile od samega začetka sodelovanja slovenskih gasilcev v silah ISAF, do konca, ko so se določeni gasilci vrnilo na misijo samostojno, brez statusa vojaka v SV.

2.3 Hipoteze

Kot izhodišče za nadaljnjo analizo dela sem določila naslednje raziskovalne hipoteze:

Splošna hipoteza – Gasilci so sestavni del Natovih operacij.

Delovna hipoteza 1 – Slovenski gasilci so bili v okviru sil ISAF primerno usposobljeni in pripravljeni za delo kot gasilci na afganistanskem letališču Kaia.

Delovna hipoteza 2 - Misija slovenskih gasilcev v Afganistanu je bila enkratna in neponovljiva naloga. Zaključila se je februarja 2006 in se ni več ponovila v sodelovanju s SV. Sodelovanje slovenskih gasilcev v silah ISAF se je nadaljevalo v drugačni obliki.

2.4 Uporabljena metodologija

V diplomskem delu sem uporabila različne oblike raziskovalnih metod. Pri pridobivanju virov sem se srečevala s pomanjkanjem relevantne literature in nasploh pomanjkanjem informacij o gasilcih v mirovni operacijah. Članke, ki so predstavljeni v prvem delu naloge, sem našla na internetu in z njihovo pomočjo vsaj za silo prikazala udeležbo gasilcev v določenih misijah. Poleg tega sem se za verifikacijo nekaterih prebranih člankov obrnila celo na same udeležence misije v Iraku, Afganistanu in Kosovu. Z nekaterimi je komunikacija potekala preko internetne pošte, spet z drugimi sem se pogovarjala osebno. Prvi pogovor s slovenskim gasilcem, udeležencem misije v Afganistanu, je potekal v prostorih prostovoljnega gasilskega društva Zgornji Kašelj, katerega članica sem tudi sama. Tukaj sem se prvič srečala s splošnim opisom dela naših gasilcev na tej misiji. Ker me je zanimal celoten proces in seveda pripadajoča dokumentacija, sem se obrnila na Upravo za zaščito in reševanje, kjer sem opravila vsaj dva pogovora in pridobila veliko dokumentacije. Na dveh gasilskih seminarjih, ki sem se ju udeležila 31. 3.–1. 4. 2007 in 5. 4.–6. 4. 2008 na Rogli sem pridobila še nekaj informacij in spoznala ljudi iz stroke, s katerimi sem ostala v stikih. Intervjuje sem pozneje opravila še v Gasilski brigadi, z enim gasilcem sem se pogovarjala na njegovem domu. Pri zadnjem delu naloge sem potrebovala imena oziroma kontakte treh gasilcev, ki so se vrnili na misijo konec leta 2006. Da bi pridobila te informacije, sem na forumu internetne strani Gasilci.org odprla temo na vprašanje Afganistana in sodelovanja gasilcev v tej misiji. Ravno tako sem stopila v kontakt z nekaj osebami zaposlenimi na MO, ki so mi pomagali pri nekaj splošnih informacijah. Na oddelku Nata na MO pa niso bili pripravljeni deliti nobenih informacij.

V procesu preverjanja raziskovalnih problemov in doseganja zastavljenih ciljev proučevanja sem se oprla na teoretične in empirične raziskovalne metode.

Med teoretičnimi raziskovalnimi metodami sem uporabila:

- metodo zbiranja virov, s pomočjo katere sem si zagotovila nekaj predhodnega znanja in si pomagala pri postavitvi raziskovalnih problemov in vpogleda v količino literature;
- metodo analize in interpretacije primarnih in sekundarnih virov kot metodo, ki je bila uporabljena pri oblikovanju zgradbe diplomske naloge;
- zgodovinsko-primerjalna metoda mi je služila pri pregledu razvoja situacije v Afganistanu, sodelovanja Slovenije v silah ISAF, razvoj gasilstva v Sloveniji in primerjavo določenih mirovnih operacij za splošen pregled;
- z metodo primerjalnega raziskovanja sem iskala podobnosti in razlike med operacijami, katerih udeleženci so bili gasilci;
- deskriptivna metoda je služila pri opredeljevanju temeljnih pojmov, končni analizi naloge in pri študiji primera;
- s pomočjo intervjujev sem lažje rekonstruirala celotno zgodbo delovanja slovenskih gasilcev v Afganistanu.

Med empiričnimi raziskovalnimi metodami sem uporabila:

- strategijo t.i. usmerjenih (fokusiranih) intervjujev, ko sem se o misiji v Afganistanu pogovarjala z gasilci, ki so bili del te misije in so delovali v tem primeru kot "operativci", kot tudi pri raznih pogovorih z različnimi ljudmi, ki se ukvarjajo z gasilstvom ali so imeli direktne povezave z gasilci, ki so bili na misiji v Afganistanu;
- analizo primarnih in sekundarnih virov v smislu raziskovalne analize dokumentov, iskanje literature in različnih informacij o sodelovanju gasilcev v mirovnih operacijah preko internetnih virov in odpiranje teme na forumu o Afganistanu na internetni strani Gasilci.org;
- analizo primarnih in sekundarnih virov, ki sem jo uporabila v zadnjem delu naloge in sicer, ko sem povzela ugotovitve, dogajanje in spremembe na področju moje teme, ki sem jih opazila skozi pisanje diplomske naloge.

3 TEMELJNI POJMI

3.1 Mirovna misija/ operacija

Lahko bi rekla, da so izrazoslovje in definicije na področju mirovnih misij konfuzne, saj več različnih izrazov pomeni skoraj enake stvari, ki znajo biti laiku težko na prvi pogled razumljive. Različne mednarodne organizacije (OZN, NATO, EU) imajo vsaka svoj slovarček izrazov, pa tudi posamezne države imajo svoje definicije in izraze. V diplomski nalogi je uporabljen tudi izraz misija, zaslediti ga je v nekaterih dokumentih Ministrstva za obrambo in drugih omenjenih v nalogi. Mirovna misija oziroma operacija je poljuden izraz, ki se večinoma uporablja v OZN in ga radi uporabljajo novinarji. Pri pregledu določene dokumentacije in pogovoru z osebami, ki so sodelovale pri operaciji v Afganistanu, sem zasledila, da so to operacijo med drugim poimenovali "operacija kriznega odzivanja", ki je opredeljena v Vojaški doktrini.

O uporabi Slovenske vojske za stabilizacijsko delovanje odloča Vlada Republike Slovenije v skladu z zakonom in mednarodnimi pogodbami. Politični in varnostni interes Republike Slovenije je varno in stabilno varnostno okolje, saj je tako zagotovljena tudi visoka stopnja varnosti države. Takšno izhodišče zahteva od Slovenske vojske aktivno vlogo pri krepitvi mednarodnega miru, varnosti in stabilnosti. Slovenska vojska izvaja stabilizacijska delovanja v operacijah kriznega odzivanja ter v okviru mednarodnih pogodb.

Operacije kriznega odzivanja obsegajo politično, vojaško in civilno delovanje, ki poteka v skladu z mednarodnim pravom in je namenjeno preprečevanju kriz in kriznemu upravljanju pri doseganju ciljev zavezništva. Obsegajo različne načine in vrste delovanj, od podpore civilnim organizacijam do bojnega delovanja. Za razliko od operacij, ki se izvajajo v okviru 5. člena in s katerimi se udejanja kolektivna obramba zavezništva, sodelovanje članic zavezništva ni obvezujoče in vključuje tudi države zunaj zavezništva. Slovenska vojska sodeluje v operacijah kriznega odzivanja pod okriljem mednarodnih varnostnih organizacij in v okviru mednarodnih pogodb, pod vodstvom zveze Nato in Evropske unije.

Za operacije kriznega odzivanja je značilno, da jih izvajajo skupne združene namenske sile v sodelovanju z vladnimi in nevladnimi organizacijami ter pod mednarodnim političnim vodstvom in kontrolo. Operacije so praviloma dolgotrajne in potekajo v več mandatih, doseganje končnega stanja pa je težje kot v vojni. Zaradi nepredvidljivega okolja, v katerem potekajo, se zgodi, da usmeritve, končno stanje in merila za uspeh ter druge dejavnosti, niso

dovolj jasno opredeljeni oziroma jih je treba prilagajati spremenjenim razmeram na območju operacije (Vojaška doktrina, 11 tč.).

Mirovne operacije so pogosto omenjana aktivnost mednarodnih političnih in varnostnih organizacij. Pomembne so zato, ker lahko države, ki v njih sodelujejo s svojimi vojaškimi, policijskimi, gospodarskimi ali drugimi silami, s tem dokazujejo svojo zavezanost mednarodni varnosti, miru in stabilnosti. Mirovne operacije najpogosteje povezujemo z Organizacijo združenih narodov (OZN), čeprav poznamo tak tip delovanja držav že pred drugo svetovno vojno. Med organizatorji mirovnih operacij se poleg OZN pojavljajo tudi druge mednarodne in regionalne organizacije. Mirovne operacije (angl. *Peace Operations*) v najširšem pomenu besede razumemo kot vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti, ki potekajo v kontekstu političnih in diplomatskih prizadevanj za vzpostavitev in ohranjanje mednarodnega miru. V slovenskem jezikovnem okolju smo izraz mirovne operacije dolga leta uporabljali kot sopomenko za izraz operacije za ohranjanje miru (angl. *Peacekeeping Operations*). Ker so v času do konca hladne vojne v mednarodnih kriznih okoljih mirovne operacije dejansko potekale v obliki operacij za ohranjanje miru, to mešanje pojmov ni povzročalo preglavic. Danes moramo vsebinsko razlikovati med operacijami za ohranjanje miru, operacijami za ustvarjanje miru (angl. *Peacemaking Operations*), operacijami za graditev miru (angl. *Peace Building Operations*), operacijami preventivne diplomacije (angl. *Preventive Diplomacy*) in operacijami za vsiljevanje miru (angl. *Peace Enforcement Operations*), zato moramo tudi v slovenskem jeziku oblikovati pojmovne ustreznice za vse te vsebinsko zelo različne mednarodne aktivnosti. V praksi mednarodnih mirovnih prizadevanj srečujemo še druge pojme, ki segajo na področje mirovnih operacij, in sicer: operacije v podporo miru (angl. *Peace Support Operations* – PSO), ki so najpogosteje povezane z aktivnostmi zveze Nato; vojaške nevojne operacije (angl. *Military Operations Other Than War* – MOOTW), ki se navajajo v ameriški vojaški doktrini, ter operacije vojaškega in civilnega kriznega upravljanja, ki jih povezujejo v Evropsko unijo (EU). Operacije vojaškega in civilnega kriznega upravljanja označujejo mirovna prizadevanja EU (Jelušič 2005, 11-13).

Poleg operacij za ohranjanje miru ZN izvajajo tudi politične misije in operacije za graditev miru. Prvo in drugi dve obliki operacij ločuje organizacijska struktura znotraj ZN. Z operacijami za ohranjanje miru se tako ukvarja Oddelek za operacije za ohranjanje miru (*Department of Peacekeeping Operations* – DPKO), s političnimi misijami in operacijami graditve miru pa Oddelek za politične zadeve (*Department of Political Affairs* – DPA). Da pa

se pristojnosti obeh oddelkov vedno ne da ločiti, dokazujeta dve politični misiji (UNAMA v Afganistanu in UNAMIS v Sudanu). V Afganistanu je vzpostavljena UNAMA (*United Nations Assistance Mission in Afghanistan*). Operacija poteka od marca 2002. Ustanovljena je bila za integracijo vseh aktivnosti ZN v Afganistanu (Garb 2005, 51).

3.2 Mirovne operacije Nata

Nato je od sredine prejšnjega stoletja naprej prevzel vlogo ključne organizacije v izvajanju več mirovnih operacij. Gre za novo vlogo tega zavezništva, saj se skozi zgodovino Nato s tovrstnimi operacijami ni ukvarjal. Zavezništvo je bilo ustanovljeno leta 1949 in njegova strategija je temeljila na odvrčanju nasprotnika od agresije in na pripravah za obrambo ozemelj držav članic v primeru napada. Leta 1991 je bil čas, ko so morale zaveznice temeljito premisliti o novi vlogi in politiki zavezništva. Nov strateški koncept Nata, sprejet leta 1991, je predvideval širšo paleto dejavnosti zavezništva, s katerimi bi lahko zavezništvo vplivalo na mir in varnost tudi izven svojih meja. S strateškim konceptom mirovne operacije niso bile izrecno omenjene med temeljnimi nalogami Nata, je pa dopuščal, da so lahko zaveznice tudi pozvane, da prispevajo h globalni stabilnosti in miru za zagotavljanje sil za misije Združenih narodov. Po 2. svetovni vojni se je povečala potreba po novih oblikah sodelovanja med ZN in regionalnimi organizacijami. Nato je bil zaradi svoje razvite vojaške infrastrukture in uveljavljenih postopkov odločanja in komuniciranja ustrezna struktura za izvajanje vse bolj zahtevnih in raznovrstnih mirovnih operacij. Pri izvajanju mirovnih operacij se je uveljavilo načelo, da mandate zanje zagotavljajo ZN ali OVSE, Nato pa se vanje vključuje na poziv ene od teh organizacij. Leta 1999 je prišlo do nadomestila novega strateškega koncepta, v katerem je več pozornosti namenjeno kriznemu upravljanju, kar obsega tudi možnost, da Nato prevzame izvajanje mirovnih operacij. Novi strateški koncept je deloma redefiniral temeljne naloge zavezništva. Poleg varnosti, posvetovanja, odvrčanja in obrambe, novi koncept dodaja še krizno upravljanje in partnerstvo. Izraz "mirovne operacije" se v terminologiji Nata ne uporablja pogosto. Obravnavajo se kot del kriznega upravljanja, s katerim se zavezništvo odziva na krize v svetu. Dejavnosti zavezništva, ki bi lahko vključevale tudi mirovne operacije, pogosto označujejo kot nove naloge (*new missions*), ali kot naloge izven določil 5. člena Severnoatlantske pogodbe (*non-Article 5 missions*). Po letu 2000 Nato ustanavlja strukturo sil, ki bi jo bilo mogoče uporabiti za mirovne operacije. Dve leti kasneje je bila sprejeta odločitev o ustanovitvi sil za posredovanje (*NATO Response Force – NRF*). Gre za zamisel o oblikovanju sil v obsegu 21.000 pripadnikov v stalni visoki pripravljenosti. Glede

na to, da gre za sile z visoki bojnimi zmogljivostmi, bi se jih verjetno uporabilo v začetnih fazah mirovnih operacij (Vegič 2005, 79-82).

Leta 1997 je SV aktivno začela sodelovati v mirovnih operacijah zveze Nato, v okvirju SFOR-ja, z letalsko-helikoptersko enoto. To je predstavljalo mejnik v sodelovanju SV v mirovnih operacijah. Pomembno je sodelovanje v mednarodnih silah na Kosovu (KFOR). Na Kosovu je do Natovega vojaškega posredovanja privedla nepripravljenost oblasti tedanje ZRJ na mirno rešitev konflikta. Prav tako je SV sodelovala in še sodeluje v Mednarodnih silah v Afganistanu (ISAF). Nato je prevzel vodenje ISAF-a 11. avgusta 2003 in začel postopen proces geografske rešitve na preostale dele Afganistana (Grošelj 2007, 132-137).

3.3 ISAF v Afganistanu

Po terorističnih napadih 11. septembra 2001 so se ZDA pričele pripravljati na poseg proti Afganistanu, v katerem je tedaj vladajoči talibski režim nudil podporo teroristični mreži Al Kaida. Vojaški poseg ZDA in Velike Britanije v Afganistanu je potekal od oktobra do decembra 2001. Temu je sledilo oblikovanje sil ISAF, ki so mandat za delovanje na osnovi VII. poglavja UL ZN dobile z Resolucijami 1386, 1413 in 1444. Njihovo ustanovitev je predvideval tudi Bonnski sporazum (*Bonn Agreement*), podpisan 6. decembra 2001, s katerim je bila oblikovana začasna oblast v Afganistanu. Prvotno Nato v teh silah ni bil prisoten, sestavljene so bile iz držav, ki so za to izrazile pripravljenost, vodile pa so jih po načelu rotacije Velika Britanija, Turčija, ter skupno Nemčija in Nizozemska. 11. avgusta 2003 je vodenje teh sil prevzel Nato.

Delovanje ISAF-a je geografsko omejeno in ne obsega celotnega ozemlja Afganistana. Ohranjanje varnosti se izvaja predvsem s patroljiranjem, ki ga pogosto izvajajo skupaj z afganistanskimi varnostnimi silami, izvajajo pa tudi urjenje afganistanskih varnostnih sil. Med naloge sodi tudi pomoč pri vzpostavljanju infrastrukture za zagotovitev življenjskih pogojev lokalnega prebivalstva (preskrba z vodo, elektriko, medicinska oskrba) in odstranjevanje nevarnih neeksplodiranih ubojnih sredstev. Sile ISAF so prvotno šteje 5.500 pripadnikov. Decembra 2004 so se zunanji ministri članic Nata dogovorili o okrepitvi sil v Afganistanu pred parlamentarnimi volitvami spomladi 2005. Decembra tega leta je bilo v operaciji ISAF 8.000 pripadnikov (Vegič 2005, 94-95).

Po Natovem prevzemu sil ISAF je postala ključna naloga operacije oblikovanje stabilnega in varnega okolja za prebivalce Afganistana. V tem širokem in dokaj nejasnem splošnem okviru ima ISAF naloge kot so: podpirati izgradnjo demokratičnih institucij, postopen prevzem odgovornosti za celotno državo, sodelovanje z afganistanskimi oblastmi, misijo OZN v Afganistanu (UNAMA), drugimi agencijami OZN, mednarodnimi in nevladnimi organizacijami. Prav tako je ena izmed nalog tudi izvajanje programa civilno-vojaškega sodelovanja (angl. »CIMIC-Civil Military Cooperation«), ki naj bi omogočil izdelavo ocene stanja in uspešno zagotavljanje temeljnih življenjskih potreb lokalnega prebivalstva. Slovenska vojska v ISAF-u sodeluje od marca 2004 (Grošelj 2007, 137-138).

Do danes je v operaciji kriznega odzivanja v Afganistanu sodelovalo že 555 pripadnic in pripadnikov SV. Kontingent Slovenske vojske deluje v območju znotraj ISAF-a v zahodnem delu Afganistana v Heratu in v Kabulu (Slovesnost ob vrnitvi 10. kontingenta SV v silah ISAF v Afganistanu in vseh treh kontingentov SV v operaciji v Čadu). Trenutno je tam 11. kontingent Slovenske vojske z 68 pripadnicami in pripadniki. Njihova naloga je varovanje logistične baze Arena v Heratu, sodelovanje pri usposabljanju afganistanske vojske, posamezniki pa opravljajo naloge v poveljstvu ISAF-a v Kabulu in v Regionalnem poveljstvu Zahoda v Heratu (Menjava kontingenta Slovenske vojske v Afganistanu). Pripravljajo se dodatni pripadniki, ki bodo skladno s sklepom Vlade v Afganistan napoteni predvidoma julija 2009 in bodo opravljali posebne naloge za podporo lokalnim volitvam (Slovesnost ob vrnitvi 10. kontingenta SV v silah ISAF v Afganistanu in vseh treh kontingentov SV v operaciji v Čadu).

3.4 Gasilstvo v Sloveniji

Ljubljana ima že 130 let organizirano gasilstvo, poklicna enota pa je bila ustanovljena leta 1922. Zgodovina požarnega varstva na območju današnje Ljubljane je v resnici še daljša. Že v Emoni so Rimljani organizirali požarno varstvo. Zanj je skrbela vojska, opremljena z vsem tedanjim orodjem za gašenje. Emona pa je bila grajena predvsem iz kamna, kar je predstavljalo večjo varnost pred požari. V času srednjega veka so prebivalci Ljubljane sami skrbeli za požarno varnost. Stavbe v mestu so bile lesene, kar je bil vzrok velikih požarov v predelih mesta. Kljub opremi in dobri organiziranosti so ugotovili, da požarov ne morejo preprečiti dovolj učinkovito. Zato je leta 1751 kresijsko glavarstvo za Gorenjsko prvič razpravljalo o gasilstvu in uvedlo prvi gasilni red v Ljubljani. Od leta 1814 je čuvaj na gradu najprej z zvonjenjem, pozneje pa s strelom iz topa, naznanjal požar. Kronika požarov pa je še

vedno dokazovala, da so bili uspehi dokaj slabi. Leta 1863 so poprosili slovensko telovadno društvo Južni Sokol, če bi bili pripravljeni prevzeti gasilsko delo v Ljubljani. To je bil prvi poskus organiziranja gasilstva v Ljubljani. Leta 1869 pa je župan dr. Suppan ustanovil pripravljalni odbor za ustanovitev samostojnega gasilskega društva. Poseben mejnik v delovanju društva je leto 1904, ko je bila razpuščena dotedanja požarna obramba in ustanovljeno povsem slovensko društvo, ki je prevzelo tudi naloge reševalne službe. Z rastjo mesta se je povečevala nevarnost izbruha požarov in izkazalo se je, da Ljubljana potrebuje poklicno gasilsko enoto. Prva gasilca so v mestu zaposlili konec julija 1922. Ob koncu leta jih je bilo zaposlenih že deset, torej se že lahko govori o pravi gasilski enoti. Prvo avtolestev je poklicna enota dobila 1934 in je bila v uporabi do leta 1970. Od ustanovitve do leta 1946 so bili gasilci uslužbenci mestne občine, leta 1947 so postali uslužbenci milice. Enota se je preimenovala v gasilsko milico, reševalna postaja pa se je izločila in postala samostojna. Leta 1954 je gasilska enota postala poklicna gasilska četa in je nekaj časa delovala kot zavod, od leta 1972 pa se imenuje Gasilska brigada in je bila organ mestne skupščine; od leta 1991 deluje kot javni zavod mesta Ljubljana. Na podlagi elaborata Ogroženost in varstvo pred požari je bil pripravljen ambiciozen srednjeročni načrt razvoja Gasilske brigade. V Ljubljani naj bi zgradili dve dodatni postaji Gasilske brigade in povečali število gasilcev na 45 v posamezni izmeni, vendar so ti načrti ostali neuresničeni.

Javno gasilsko službo Mestne občine Ljubljana (JGS MOL) sestavljajo ena poklicna in 35 prostovoljnih gasilskih enot. JGS MOL ima enega poveljnika – poveljnika Gasilske brigade Ljubljana (GBL), ki ga v svoji odsotnosti nadomešča vodja izmene GBL. V JGS MOL je GBL osrednja gasilska enota, ki je namenjena prvemu posredovanju na vsem območju MOL. Prostovoljne gasilske enote PGD so organizirane v sektorjih, vsaka ima svoje območje delovanja. Glede na potrebe lahko nadrejeni poveljnik v JGS odloči, da katerakoli prostovoljna gasilska enota izvaja aktivnost kjerkoli na območju MOL. Od GBL se pričakuje, da je organizirana tako, da je sposobna izvoziti na intervencijo v eni minuti od prejema obvestila o nesreči, da je njena opremljenost in usposobljenost na visoki ravni. Od prostovoljnih enot, ki so določene kot osrednje enote gasilskih sektorjev, se pričakuje, da osnovna operativna ekipa izven delovnega časa izvozi v petih minutah, v delovnem času pa v petnajstih minutah. Od ostalih prostovoljnih gasilskih enot se pričakuje, da so sposobne izven delovnega časa izvoziti v najmanj petnajstih minutah. Od vseh pa se pričakuje, da so sposobne (organizirane, opremljene in usposobljene) za preskrbo s požarno vodo, izvajanje zunanega napada in osnovno reševanje ob potresu.

Enote za opravljanje JGS so določene v 2. členu Sklepa o izvajanju javne gasilske službe v MOL-u, št. 845-2/2006-6 z dne 27. 1. 2006. Te enote so: poklicna gasilska enota – Gasilska brigada Ljubljana; prostovoljne gasilske enote prostovoljnih društev.

Enote JGS izvajajo naloge gašenja in reševanja ob požarih, druge, zlasti preventivne naloge varstva pred požarom, določene naloge zaščite ter reševanja ljudi in premoženja ob naravnih in drugih nesrečah ter določene storitve skladno s 3. členom Zakona o gasilstvu. Tako izvajajo operativne naloge gasilstva, ki so: gašenje in reševanje ob požarih, prometnih, okolijskih oziroma ekoloških in industrijskih nesrečah, požarna straža ter druge splošne reševalne naloge.

Delo v poklicni enoti težko primerjamo z drugimi zaposlitvami. Pri delu se uporablja draga zaščitna in reševalna oprema. To je služba, ki je predvsem odvisna od ljudi. Poklicni gasilci svoje delo opravljajo v posebnih pogojih, težkih razmerah in izpostavljeni nevarnostim. Zato so za gasilsko službo značilne posebnosti in zahteve, kot so skupinski duh, disciplina, hitro reagiranje in odziv ob nesrečah, raznovrstna (tehnična) znanja, stalno usposabljanje in urjenje. Pomembna je natančna organizacijska struktura in izdelan sistem odločanja in opravljanja nalog v poklicnem gasilstvu. Vsakodnevna določitev posadk intervencijskih vozil pomeni, da ima vsak posameznik točno določeno nalogo. Tako enota na intervenciji deluje skladno. Pravila službe natančno določajo način izvajanja gasilske službe, razporeditev delovnega časa, najmanjše število navzočih gasilcev, potek intervencije (alarmiranja, izvoz, vožnja, vodenje, uporaba zaščitne opreme, poročanje), usposabljanje, vaje ter druga pravila, povezana s hišnim redom in ravnanjem posameznika v GBL.

Gasilsko službo danes sestavlja 128 gasilcev, razdeljenih v enakovredne izmene. Eno izmeno tvorijo vodja, njegov namestnik, dve vodji oddelkov in 28 gasilcev. Delo v izmeni poteka v delovnem ciklusu 12 ur (služba) – 24 ur (prosto) – 12 ur (služba) – 48 ur (prosto).

Mesto Ljubljana bi moralo imeti poklicno enoto z več izpostavami, ki bi pokrivalo območja zahodnega, južnega in vzhodnega dela mesta. Ne bo pa se moglo začeti z vzpostavljanjem dodatnih postaj s poklicnimi gasilci pred razrešitvijo problematike glavne postaje Gasilske brigade. Zato bo v tem letu (2009) potrebno nadaljevati z aktivnostmi za pridobitev dokumentacije za izgradnjo novega objekta, kamor se bo Gasilska brigada Ljubljana preselila. Ravno tako so ob tem pomembna vprašanja organiziranosti na novih lokacijah, urejanje kadrovskega dela in stroškov ureditve gasilske postaje. Ključno je tudi uspešno vzpostavljanje

nove organizacije. Pomembni so izobraževanje, usposabljanje in vaje. Tako, da bi z uveljavitvijo novosti na področju notranje organiziranosti in poenotenjem pogledov posameznih izvajalcev še boljše izvajati naloge na področju osnovnega in dopolnilnega urjenja vseh operativnih gasilcev (Gasilska brigada Ljubljana).

Poleg Gasilske brigade Ljubljana ima Slovenija še druge poklicne enote, ki so: Javni zavod gasilska brigada Koper, Javni zavod za zaščito in požarno reševanje Maribor, Gasilsko reševalna služba Kranj, Poklicna gasilska enota Celje, Gasilsko reševalna služba Jesenice, Gasilsko reševalni center Ajdovščina, Poklicna gasilska enota Krško, Zavod za gasilsko in reševalno službo Sežana, Gasilski zavod Trbovlje, Prostovoljno industrijsko gasilsko društvo Helios (Domžale), Gasilsko-reševalni center Novo mesto, Koroški gasilski zavod, Prostovoljno industrijsko gasilsko društvo Nafta (Lendava), Javni zavod za gasilsko in reševalno dejavnost, Gasilska enota Nova Gorica in Poklicna gasilska enota Gorenje (Združenje slovenskih poklicnih gasilcev).

4 GASILCI V MIROVNIH OPERACIJAH

Načeloma so gasilci prisotni na kriznih območjih, kjer potekajo mirovne operacije zveze Nato in tudi drugje. Navadno se pripeljejo gasilske enote iz države, ki je prva na območju. To je ponavadi v sklopu vojaških sil, saj vsaka vojska zase poskrbi za požarno varnost v samem vojaškem taboru ali na letališču. Po določenem času se te enote nadomesti s civilnimi gasilci, ki pa lahko prihajajo iz različnih skupin in držav.

Milan Dubravac¹ pravi, da so gasilci prisotni v vseh vojaških operacijah. Recimo: politika Nata je, da so na terenu neodvisni z logistiko, in sem spada tudi požarna varnost. Bolj točnih podatkov žal nima. Pravi, da gasilci običajno pridejo pozneje in predvsem poskušajo vzpostaviti sistem. Za slovenske gasilce v operaciji Nato pravi, da je bila njihova edina vloga imeti gasilsko desetino na letališču v Kabulu. V okviru EU so bili gasilci prisotni na Kosovu. Za Nato, ameriško vojsko in EU naj bi veljali varnostni standardi (za katere meni, da so običajno čisto enaka pravila, zakoni ..., ki veljajo v civilni sferi), kamor spada tudi požarna varnost. Kot primer je navedel F16, ki ne sme pristati, če spodaj ni vsaj dveh gasilnih vozil in minimalno šest gasilcev. To je natančno urejeno na letališčih in drugih področjih.

4.1 Primeri gasilcev v različnih vojaških operacijah

Kot primer bom navedla naslednje vojaške operacije: Nato operacija SFOR, Nato vodena mednarodna sila KFOR, misija ZN v Kongu, ZN in pomoč Nata v Iraku ter misija ISAF-a, Nato misija v Afganistanu, kjer so bili prisotni tudi slovenski gasilci. Zaradi pomanjkanja splošnih informacij o gasilcih v mirovni operaciji sem se odločila, da prikažem prisotnost gasilcev na operacijah tako, da preberem, prevedem in analiziram določene članke, ki govorijo o delu gasilcev v vojaških operacijah. Članki so tudi starejši (leto 1999), ampak sem jih uporabila, ker se mi je bistveno zdelo vsaj, da se skozi njih vidi prisotnost, vloga in naloge gasilcev v omenjenih operacijah. V času iskanja informacij sem pogrešala prispevek, v katerem bi bili zajeti splošni podatki gasilcev na teh misijah. Ker tega žal nisem uspela dobiti,

---

¹ Milan Dubravac je vodja izobraževanj na Igu. V Gasilski zvezi Slovenije opravlja delo predsednika komisije za nevarne snovi, je pirotehnik, predavatelj, inštruktor in regijski gasilski poveljnik Gorenjske regije. Sodeluje v različnih mednarodnih skupinah, npr. Komisija za nevarne snovi pri CTIF-u, projekt Hazmat training. O temi diplomskega dela sva se pogovarjala osebno in vzdrževala korespondenco po elektronski pošti.

sem se oprla na posamezne članke in ustno pridobljene informacije. Kmalu mi je postalo jasno, da je zadeva obširna in da bi potrebovala veliko več kot pa samo nek sestavek splošnih informacij, iz katerega bi lahko povzela skupne naloge, vloge, opis dela gasilcev v posameznih operacijah. Vsaka operacija je individualna in akterji, ki so prisotni v njih, so težko posamezno opredeljivi. Ko je potrebno skupinsko delo, se marsikje meje razdeljenosti nalog posameznih akterjev hitro zabrišejo.

4.1.1 Gasilci, prisotni v operaciji SFOR

September 1999:

V vojaškem taboru Butmir (Sarajevo) je začela svoje delovanje gasilska in reševalna služba aprila 1998. Njena primarna naloga je bila uničiti ogenj, ki se lahko pojavi v katerem od SFOR-jevih² prostorov v območju Sarajeva. Brigado je sestavljalo 27 lokalnih civilistov, moških in žensk različnih narodnosti. Skupina je bila izbrana s pomočjo selektivnega procesa. Jezikovna spretnost in prejšnje gasilske vaje sta bila prvotna pogoja. Poleg njihove primarne naloge gašenja ognja so imeli še druge, kot so bile pregledovanje prostorov in nadzor nad gradnjo novih projektov v povezavi s požarno varnostjo (Campuzano 1999).

December 1999:

Gasilska služba Kraljevskih letalskih sil v Divuljah (Split, Hrvaška) je bila zadolžena za gašenje ognja pri nesrečah v primeru SFOR-jevih helikopterskih operacij in drugih znotraj baze. Če je bilo potrebno, so se aktivirali tudi pri prometnih nesrečah, v katere so bila vključena SFOR-jeva vozila v nekem določenem območju izven baze. Gasilska enota je takrat delovala z 22 gasilci, razdeljenimi v dve ekipi, ki sta pripadali pomožni helikopterski sili (*Support Helicopter Force* – SHF). Gasilci so bili posebej usposobljeni za pomoč ljudem pri letalskih nesrečah. Usposobljeni so bili vdreti v kabino, ugasnili motorje in druge sisteme. Imeli so kar nekaj večjih travniških požarov. Vsak dan so, poleg tega, da so bili ves čas v stanju pripravljenosti, rutinsko pregledovali, preizkušali in vzdrževali opremo. Gasilci v

---

² Operacija SFOR (ang. Stabilization Force) je bila nadaljevanje operacije IFOR (ang. Implementation Force), obe pa sta bili vojaški segment mirovne operacije, v kateri je množica mednarodnih akterjev delovala v BiH-u pod okriljem mandata VS OZN in v skladu z določili Daytonskega sporazuma. Po preteku mandata IFOR-ja je VS OZN z resolucijo št. 1088/1996 odobril oblikovanje SFOR-ja (Grošelj 2007, 132).

Splitu so veliko naredili na gasilski varnostni preventivi, bili so odgovorni za zagotavljanje varnosti letala pred vzletom in za varno vkrcanje v letalo pred vzletom (Paulsen 1999).

Junij 2000:

Gasilci iz Mostarske letališke baze jugo-zahodne MND (Multi-National Divisions) so posredovali v tovarni z aluminijско opremo v okolici Mostarja. Požar se je začel v goščavi okoli tovarne in je grozil skladišču in bivalnim prostorom v bližini. Glavni štab je odobril letališkemu gasilcem dovoljenje, da posredujejo in pomagajo lokalnim gasilcem. Medtem pa je bilo poskrbljeno za rotacijo vozil, da letališče ni ostalo nenadzorovano (Marut 2000). Verjetno je bila primarna naloga gasilcev zaščita letališča in osebja v bazi.

Avgust 2001:

Večina vojakov v jugozahodnem MND (Multi-National Divisions) bi se v primeru ognja lahko zahvalila SFOR-jevi urgentni službi, ki bi se odzvala na pomoč, če bi bila ta potrebna. V članku je bilo na kratko opisano delovanje dveh skupin izmed mnogih, ki delujejo v stanju pripravljenosti in so pripravljene reagirati v nastajajočih ogrožajočih situacijah. V kraju Sipovo je skupina gasilcev opravljala vsakdanje delo. Delali so na obnovah, preverjali varnost opreme, pregledovali cevi, ki so jih darovali lokalni gasilski postaji. Njihova primarna naloga je bila zagotoviti požarno varnost oz. požarno službo in pomoč bazi v Sipovem, ki je imela bolnico, pisarne in namestitve za SFOR-jeve vojake. Razdeljeni so bili v dve skupini, delavnik je trajal 24 ur, vse dni v tednu. Gasilci so bili civilni gasilci iz Velike Britanije, ki so se javili na misijo za šest mesecev. Vodja gasilcev je rekel, da so bili tam samo zato, da so nudili pomoč SFOR-jevim silam. Če so hoteli pomagati civilnim gasilcem, so morali zaprositi nadzorne za dovoljenje. Kot del skupine takojšnje pomoči (*Immediate Response Team* – IRT) so imeli tudi težko orodje za rezanje pločevine, tako da so lahko pomagali medicinskemu osebju pri prometnih nesrečah (Richter 2001).

Maj 2002:

Letališka gasilska skupina v Mostarju, ki je pripadala francoskemu zračnemu oddelku, je prikazala tri praktične vaje. S pomočjo vaj naj bi našli najboljše rešitve in odgovore za ravnanje v kriznih situacijah, iz katerih lahko tudi sklepamo o naravi nalog gasilcev. Delali so v dveh izmenah. V vsaki je bilo sedem gasilcev, eden v kontrolni sobi in dve skupini z gasilskimi vozili. Telefonski klic je navadno pomenil alarm. Glavna naloga je bila zaščita letal od pristanka do vzleta ter spremljanje premika letal po ploščadi in zagotovitev kritja za

celotno ostalo bazo. Imeli so opremo za rezanje vsakršne aeronavtske konstrukcije, da so lahko vstopili v letalo. Imeli so različne procedure in opremo za reševanje ljudi iz visokih stavb. Gasilci so bili del urgentne opreme v "verigi" pomoči. Vedno so delali skupaj z medicinskim osebjem in delo gasilcev se je navadno nehalo, kjer se je delo medicinskega osebja začelo (Vicente 2002).

September 2003:

“Tam, kjer nas potrebujejo in še prej.“ Butmirska gasilska brigada je bila vedno pripravljena opraviti z nujnimi zadevami, ne samo z ognjem. Naloge gasilcev segajo dlje od odziva na ogenj, zelo so bili aktivni tudi pri preventivi. Redno so opravljali inšpekcije pripomočkov za delo v bazi, da bi se prepričali, da so vsi požarni alarmi in gasilski aparati obratovali oz. delovali in bili pravilno vzdrževani. Odgovorni so bili za vzdrževanje vseh vnetljivih in kemičnih produktov ter obvladovanje napada s strani sovražnikov z biološkimi delujočimi silami, kot je antraks (Muñoz Rivas 2003).

Na podlagi prebranega bi lahko rekla, da so gasilci delovali tam, kjer je osebje SFOR-jeve operacije potrebovalo pomoč. Varovali so predvsem območja, kjer je bilo osebje nastanjeno, in jih varovali, da je njihovo delo potekalo nemoteno. Ponekod so se združevali v večje skupine in delovali skupaj z ostalimi akterji, odgovornimi za pomoč prebivalstvu in samim pripadnikom SFOR-ja. Njihovo delovanje je potekalo ves čas, skrbeli so za preventivo, popravila opreme, in prisostvovali tudi pri požarih lokalnega okoliša. Včasih so prestopili meje vojaškega tabora, ko so se angažirali pri pomoči lokalnim prebivalcem. Samo v enem članku je pisalo, od kod gasilci prihajajo, tako da je težko definirati, ali so bili tam v sklopu oboroženih sil ali kot "pogodbeniki".

4.1.2 Gasilci, prisotni v operaciji KFOR

V različnih člankih sem lahko zasledila delo oziroma pomoč KFOR-jevih³ gasilcev, ki pa ni v nobenem izmed njih natančneje opisano. Opisane so posamezne nesreče, ki jih lahko vzamem kot dokaz prisotnosti gasilcev iz drugih držav, ki pomagajo domačinom ter ščitijo vojake in osebje operacije. Priskočili so na pomoč prebivalstvu, ponudili so pomoč pri gašenju stavb in pri prometnih nesrečah. V drugem delu sestavka pa je podrobneje opisano delo organizacije, ki prav tako dokazuje delovanje tujih gasilcev na nevarnem področju ter angažiranost držav in posameznikov za pomoč na področju gasilstva, reševanja in splošne humanitarnosti.

Avtor članka "KFOR Fire and rescue section" je obiskal centralo KFOR-jeve Gasilske brigade. Želel se je bolje spoznati z njihovim delom in zanimalo ga je, kaj se dogaja v brigadi takrat, ko ni alarma. Dan v brigadi se je začel z menjavo izmene. Naslednjih 30 minut se je pazljivo pregledovala oprema, uniforme in vozila. Gasilska brigada je sodila pod Generalni štab podporne skupine. Sestavljalo jo je okoli 30 krajevnih gasilcev. Ekipa je bila zelo profesionalna. Njihovo območje dela je bila baza Film city, Prištinsko letališče, baza Slim lines in baza Nothing hill, glavno pa je bilo letališče v Film city-ju. To je bilo mesto, dobro organizirano za trening. Tukaj so se gasilci lahko pripravljali na ekstremne situacije in se vadili v pomoči ljudem v različnih situacijah. Učili so se, kako ravnati z ognjem v različnih tipih stavb, kako pomagati žrtvam prometnih nesreč in kako delovati pri gašenju, kadar je prisotna nevarnost kemične zastrupitve (Klunnyk 2007).

Robert Triozzi, predstojnik organizacije FRDP (Fire Rescue Development Program), je bil prvotno poslan v Kosovo takoj, še po vidnih posledicah konflikta junija 1999, zaradi katerega je bil v provinco pripeljan UNMIK (*United Nations mission in Kosovo*). Tja je bil poslan z namenom, da oceni požarno varnost prometnih zvez za WFP (*World Food Programme*).

V Kosovu je prevzel iniciativo in ocenil lokalno gasilsko službo. Tako je lahko UNMIK-u podal predlog o reorganizaciji Kosovskega gasilskega oddelka. Da bi se plan reorganizacije lahko uresničil, je rekrutiral skupino mednarodnih gasilskih častnikov iz 9 različnih držav. Kot predstavnik gasilcev ZN je reorganiziral oddelek, tudi tako, da je ohranil postajo

---

³ Tudi KFOR (ang. Kosovo Force) je podobno kot IFOR/SFOR vojaški segment širšega navora mednarodne skupnosti za stabilizacijo razmer na Kosovu. Do krize na Kosovu in Natovega vojaškega posredovanja je privedla nepripravljenost oblasti tedanje ZRJ na mirno rešitev konflikta (Grošelj 2007, 134).

nepolitično vpleteno in multietnično s Srbi in Albanci, ki so delali in se usposabljali skupaj kot sodelavci. Kot gasilski predstavnik Kosova je deloval kot poveljnik za vse požarne, reševalne in druge nesreče. Včasih je moral usklajevati več kot 100 gasilcev iz do 11 različnih držav in šestih mest Kosova, poleg tega pa tako Natove KFOR vojake, policiste ZN, kot tudi pripeljati specializirane gasilske enote iz drugih držav. Požarna zaščita je bila v tistem času omogočena za 1.8 milijona ljudi na določenem področju (Firehouse.com).

FRDP je mednarodna, neprofitna, nevladna organizacija, ki jo sestavljajo gasilci, gasilski častniki in poveljniki iz vsega sveta. Njihova naloga je pomagati gasilcem v razvijajočih se državah in državam, ki so v vojnih razmerah. FRDP deluje zelo tesno z ZN kot edina nevladna priznana gasilska reševalna služba. Njihovi gasilci so delegati Ekonomske komisije OZN in Socialnega sveta. Gledano posamezno jo sestavljajo poklicni gasilci dvanajstih držav in petih kontinentov. Skupaj v celoti pa predstavljajo mednarodno gasilsko organizacijo, sestavljeno iz različnih kultur in izkušenj. Združeni so z namenom, da pomagajo gasilcem po celem svetu. Organizacija je v osnovi humanitarna in ima dva cilja: nudi gasilsko, reševalno in civilno zaščito državam, kjer pustošijo boji, in državam, ki so v razvoju. Omogočijo jim tehnično in profesionalno asistenco v smislu humanitarne pomoči, kot neprofitna in nevladna organizacija do gasilsko-reševalne pomoči. Pomagajo pri organizaciji infrastrukture, administracije in izobraževanja. V razvijajočih se državah skušajo naučiti lokalne gasilce, kako v težkih situacijah dobro izkoristiti opremo in sredstva, ki jih imajo na voljo. Delujejo znotraj ZN in drugih diplomatskih organizacij, da izpolnijo potrebe gasilcev v mednarodni skupnosti.

Gasilski poveljnik Robert Triozzi je med delom v ZN kot gasilec deloval na Balkanu, v Afriki in jugovzhodni Aziji. Boril se je z ognjem v Sarajevu, ravno ko je bilo mesto bombardirano. Takrat se mu je posvetilo, da bi organizacija, sestavljena iz skupine gasilcev, lahko doprinesla veliko dobrega gasilcem, ki niso dobro opremljeni in izurjeni. Tako je nastala FRDP. Gasilska služba ZN jih je zaprosila za asistenco in predelavo gasilske službe v Kosovu. Leta 2001 so pomagali El Salvadorju po potresu, poslali so opremo v Mexico City in Mozambik. V letu 2003 so izvedli ocenitev Iraške gasilske službe in izdali predlog, kako jo reorganizirati. Zahteva za to delo je prišla od začasne iraške vlade. Prav tako so ocenili in predlagali reorganizacijo gasilske službe v Črni gori, ki jo je zahtevala EU. Ker je seznam držav in krajev dolg, bom samo na hitro naštel še nekaj področij njihovega delovanja, ta pa so: Indonezija, Nairobi, ZDA, Italija, Libanon, Albanija ... Sodelovali in delovali so z različnimi

oblikami pomoči, včasih pa se samo udeležijo različnih gasilskih in reševalnih konferenc. Na pomoč so bili poklicani s strani ZN, EU, ambasadorjev posameznih držav, različnih vlad, ministrstev ... (F.R.D.P.).

4.1.3 Gasilci v Iraku

Za verifikacijo nekaterih podatkov sem preko elektronske pošte stopila v stik s Scottom Wisom, ki prihaja iz vojašnice Lejeune v Severni Karolini, ga pa tudi osebno poznam. V operaciji v Iraku je služil kot vojaški poveljnik; zdaj že s činom stotnika. Več sem izvedela iz internetnih virov, ki tudi nakazujejo na to, da so bili v Iraku prisotni gasilci. Podatki niso obširni, povzela pa bom članke in opisala podatke, najdene v njih.

Nasilje je naraščalo in potreba po silah za hitro posredovanje je bila vsak dan realnost. Ni bilo dovolj zdravnikov, zdravil, opreme, primanjkovalo je gasilske opreme. Primanjkljaj gasilskih vozil je gasilec preprečil hiter odziv na nesreče. Poleg tega ni bilo vsesplošnega vodnega razdelitvenega sistema v Iraku. Premalo je bilo vsesplošne gasilske opreme (Iraq: Emergency services lack capacity 2007).

September 2004:

Iraška gasilska infrastruktura je bila skoraj prazna. Nobene osebne gasilske zaščite, nobenih gasilnih aparatov. Američani so v Irak poslali svojega inštruktorja. Delal je za tranzicijsko vlado za pomoč pri vzpostavitvi iraške gasilske službe. Pogovori oz. predavanja, ki so se v tem času vrstila, so govorila o predelavi gasilske službe, infrastrukture, problem požarov v Iraku in grajenja iraških zgradb (Rebuilding the Iraqi Fire service: Firefighter tells of six-month mission to Iraq 2004).

Maj 2006:

Po posameznih prebranih delih lahko sklepam, da so prišli gasilci na pomoč iz drugih držav. Maja 2006 so iz Washingtona poslali tri gasilce Gasilske brigade na služenje v Irak (Firefighters prepare for military service In Iraq 2006). Poveljnik Scott Wise je potrdil, da so bili gasilci v Iraku iz WSI (Wackenhut services incorporated). Izvedel je, da je bila njihova glavna naloga gasilska preventiva. Predstavnike so imeli v različnih enotah, da so lahko zagotavljali varnost in upoštevanje delovanja po pravilih. Napisal je, da so bili v tistem času

vsi zaposleni pri WSI, in so bili v Irak poslani kot gasilci. Prihajali naj bi iz ZDA, Anglije in Avstralije.

WSI je eno največjih varnostnih podjetij v ZDA in glavni dobavitelj, oskrbovalec varnostne službe vladi ZDA. Nudijo varnost vladnim agencijam in korporacijam, v smislu varnostnih in zakonskih terjatev, gasilske in reševalne službe, požarne preventive, urgentne medicinske pomoči pri nesrečah z nevarnim materialom (Careerbuilder.com).

Iraški zaščitni program: WSI gasilska in urgentna služba v Iraku je prvotna urgentna odzivna sila za veliko ameriških obrambnih območij. Postavitev večjih (20) požarnih območij istočasno predstavlja največjo požarno in reševalno službo v območju bojevanja v 30. letih in v modernem času. WSI obrambnim območjem zagotavlja popolno podporo, od požarne preventive do gašenja. Preventiva vključuje požarne preglede, planiranje, izobraževanje in usposabljanje. Drugo, čemur služijo, so še letalsko reševanje in gašenje, tehnično reševanje, nevarni materiali in osebna življenjska podpora. Njihov cilj je zagotoviti varno in delujoče okolje za vojaško in civilno osebje. Kratko rečeno: oni varujejo tiste, ki varujejo prebivalstvo Iraka. WSI ima več kot sto pogodb letno in tako veliko izkušenj v zagotavljanju vseh vidikov požarne zaščite, preventive, gašenja, varnostnih pregledov, urgentne medicinske službe, letalskega reševanja, gasilstva, reševanja in usposabljanja (WSI).

Prav tako pa je v Iraku leta 2003 delovala organizacija FRDP, kot je omenjeno že zgoraj. Namen njihovega dela je bil oceniti iraško gasilsko službo in priskrbeti predloge za njeno reorganizacijo (F.R.D.P.).

4.1.4 Operacija v Kongu

MONUC⁴ letalska sekcija je glavni letalski operator in je uspela narediti že 150.000 ur varnega delovanja. Sekcija je bila ena prvih ustanovljenih, ko se je pričela operacija MONUC oktobra 1999. MONUC letalstvo se je razvilo v okviru Oddelka ZN za mirovne operacije v obširno zračno operacijo in je glede na to najdražja misija na svetu. MONUC letalska skupina se je hitro razširila v vse province, da bi zgradila močno infrastrukturo. Letalstvo je ustanovilo osnovno podporo za zračne operacije s tem, da je ustanovilo obsežne letalske službe. Leta

---

⁴ Operacija poteka od decembra 1999. Ustanovljena je bila za spremljanje sporazuma o premirju iz Lusake (julij 1999), ohranjanje zveze med vsemi strankami in izvrševanje drugih nalog (Garb 2005, 48).

2001 je bil pripeljan civilni pogodbenik z namenom, da priskrbi letalske podporne službe. Predstavitev vojaške zračne službe je povečalo taktične operacije na vzhodnem delu Demokratične republike Kongo in integriralo civilne in vojaške zračne podporne skupine, ki zagotavlja kritično podporo vsej MONUC jati letal. Urgentna služba za reševanje in nesreče (*Emergency, Crash and Rescue Service - ERC*) se je razvila v svetovno razredno gasilsko operacijo (MONUC).

ECR služba se mora podrediti mednarodnim letalskim pravilom (ICAO)⁵ v skladu z velikostjo največjega letala in širino trupa letala. Te mere so bistvene za določanje opreme, potrebne za zadovoljitev standardov reševalne službe. Glavni cilj gasilske službe je, da rešuje življenja. Zato je pomembno zagotoviti sredstva za pomoč pri letalskih nesrečah ali nesrečah v okolici letališča. Obseg delovanja ECR je določen tako, da zagotovi kontrolo škode, reševanje, urgentno medicinsko pomoč, in da poda dokaze, potrebne pri preiskavah, ki so odgovornost letališke reševalne službe.

MONUC letalstvo upravlja z največjo jato letal v mirovni operacijah po svetu. Zato je pomembno, da gasilske službe, ki podpirajo misijo delujejo, v skladu z mednarodnimi standardi. To je visoko specializirana in integrirana operacija. Civilno osebje dela skupaj z gasilci, z vojaškim kontingentom in mednarodnimi dobavitelji, kar se kaže v visoko učinkovitem delovanju, ki je vzgojeno v dinamičnem skupinskem duhu. Skupne iniciative za treninge so organizirane z lokalno oblastjo, ki pa nima virov za podporo ECR.

MONUC ECR služba je zrasla v svetovno priznano gasilsko operacijo, navkljub skromnim začetkom. V letu 2000 je bila samo ena južno afriška vojaška gasilska skupina v Kinshasi z osnovno medicinsko opremo. Takrat gasilcev ni bilo na nobenem drugem letališču. Situacija se je kmalu izboljšala. ECR skupina je večino leta 2001 snovala sporazume za osebje in opremo, kot tudi rekrutiranjem mednarodnega osebja. ECR usposabljanje kongovskih gasilcev se je začelo v letu 2002. V tem času so na misiji uporabljali ameriške standarde. Mednarodni gasilci so opravili dobro delo med usposabljanjem in zdaj z lahkoto opravljajo

---

⁵ ICAO (International Civil Aviation Organization) je 52 držav ustanovilo leta 1944 na konferenci v Chicagu. Njihov namen je bil zagotoviti varen, urejen in ekonomičen razvoj mednarodnega zračnega transporta. Bistveno je bilo doseči zagotovitev mednarodnega sodelovanja in najvišjo možno mero poenotenja predpisov, standardov, procedur in organizacije, kar se zadeva civilnih zračnih zadev (ICAO).

naloge. Dosežek mešanih skupin je pomagal pri usposobitvi gasilskih postaj v drugih krajih (Kindu, Kalemie, Bunia ...), ki so postale operativne v letu 2003. Čeprav samo z osnovno službo in omejeno opremo.

Kljub vsem izzivom se je skupina ECR odločila, da razvije svetovno znano gasilsko službo. V letu 2004 se je to še bolj uresničilo z dobavo novih vozil. Konec leta 2004 je bila dostopna napredna oprema za reševanje življenj na ključnih letališčih. Dokončali so velik vodni projekt, vodni rezervoarji in cevi so bili nameščeni na ključna letališča, tako da so gasilci lahko hitro napolnili vozila med ali po urgentni nalogi. Operativna stran dela se je konstantno razvijala. Standardiziranje certifikatov za gasilce pa je bilo problematično, tudi zaradi mednarodnih standardov. Da bi zgradili dosledne standarde, je skupina ECR zgradila vadišče v skladu z mednarodnimi standardi in izdala gasilcem certifikate ZN. Registrirala je učni center, šolo, ki je bila potrjena s strani mednarodnih standardov, primernih za Oddelek ZN za mirovne operacije. Skupina ECR je ustanovila interni učni načrt za gasilce, da bi pokazala potrebo po letalsko orientiranem učnem načrtu, in zaradi izdaje mednarodno prepoznavnih certifikatov. Študij je bil unikaten in skupina je bila polna upanja, da bo sčasoma postala vzorec za druge gasilske učne načrte Oddelka ZN. Sam načrt dela so sestavili s pomočjo gasilskega vrhovnega vodje in častnikov misije. Učni načrt je bil razdeljen na tri dele oziroma stopnje. Vsak del naj bi študent opravljal približno eno leto. Posamezne komponente teh razredov bodo tudi uporabljene za učenje novosti mednarodnih in vojaških gasilcev. Ko gasilec konča posamezno stopnjo, mu skupina ECR izda gasilske certifikate (MONUC Aviation Fire Fighters Certificate), dodane k drugim strokovnim znanjem, kar mu lahko pripomore k priložnostim za razvoj delovne kariere (Carew 2005).

5 SLOVENSKI GASILCI V AFGANISTANU

5.1 Pregled sodelovanja v slovenskih kontingentih

Večina tega poglavja bo zajemala podatke, ki sem jih pridobila na Upravi za zaščito in reševanje. Podatki so v obliki dokumentov, ki sem jih prejela od nekaterih tam zaposlenih. Poleg tega sem z njimi opravila tudi nekaj telefonskih pogovorov in intervjujev, ki so bili opravljeni v njihovih prostorih. V veliko pomoč so mi bili zaposleni na Gasilski brigadi Ljubljana in sami gasilci, ki so opravljali svoje naloge v Afganistanu na letališču Kaia. Z nekaterimi izmed njih sem opravila intervjuje, si pogledala slike z misije, in si ogledala kratke filme.

Priprave za pošiljanje gasilcev na misijo so se začele v drugi polovici meseca marca 2004, ko je s strani vojaškega predstavnika RS v Bruslju prišla ponudba za gasilsko enoto 10 gasilcev. Gasilci naj bi delovali na letališču v Kabulu (Kaia) v okviru misije ISAF. Začetni pogovori o izvedbi misije so bili opravljeni med SV, URSZR in direktorji posameznih gasilskih brigad.

Vlada RS se je v tem času seznanila s potrebami Vrhovnega poveljstva zavezniških sil za Evropo za sodelovanje v razširjeni Nato vodeni mirovni operaciji ISAF VI v Afganistanu od septembra 2004 do marca 2005. Pooblastila je Ministrstvo za obrambo, da ponudi za sodelovanje v mirovni operaciji ISAF VI do 20 pripadnikov Slovenske vojske, gasilsko desetino za izvajanje gasilske službe na letališču v Kabulu, ki bo v sestavi skupnega vojaškega kontingenta, ter častnika za povezavo v eni izmed Skupin za obnovo provinc (*Provincial Reconstruction Team – PRT*). Sodelovanje gasilske desetine je ponudila tudi za ISAF VII, če ponudba ISAF VI ne bi bila sprejeta. Ministrstvu za finance je naložila, da skupaj z Ministrstvom za obrambo pripravi predlog za pokritje stroškov sodelovanja gasilske desetine v sestavi kontingenta Slovenske vojske v ISAF VI v višini 150 mio SIT (okoli 625.939,00 EUR). Vlada je s predlogom za sodelovanje Slovenske vojske v mirovni operaciji ISAF VI seznanila tudi Odbor za zunanjo politiko Državnega zbora RS. Generalštab SV je nato pristojnim organom Vrhovnega poveljstva zavezniških sil za Evropo (SHAPE) posredoval predlog za sodelovanje RS v mirovni operaciji ISAF VI (Sklep Vlade RS, številka: 803-05/2001-11).

Predvideni stroški sodelovanja pripadnikov SV v ISAF VI so bili 220 mio SIT (okoli 918.043, 00 EUR), ki naj bi jih zagotovilo Ministrstvo za obrambo v okviru finančnega načrta SV za

leti 2004 in 2005. Uprava za zaščito in reševanje stroškov za priprave, usposabljanje, opremljanje in delovanje gasilske desetine v svojem finančnem načrtu ni mogla zagotoviti. Zato so z Ministrstvom za finance predlagali prerazporeditev potrebnih sredstev. Prerazporejene pravice porabe so se porazdelile skladno z dogovorom o delitvi finančnih obveznosti za usposobitev in delovanje gasilske enote v Afganistanu med SV in Upravo RS za zaščito in reševanje (Predlog za prerazporeditev pravic porabe finančnega načrta Ministrstva za obrambo za leto 2004, šifra: 404-05-1/04-).

Naloga Ministrstva za obrambo RS, poleg drugih, je bila, da ponudi gasilsko desetino za izvajanje gasilske službe na letališču v Kabulu. Ponujeno gasilsko desetino za opravljanje nalog je bilo potrebno tudi ustrezno usposobiti. Usposabljanje naj bi se izvedlo za 14 kandidatov, desetino pa je bilo potrebno izbrati predvidoma do 1. julija 2004. Pri samem usposabljanju sta sodelovala Generalštab SV ter Uprava RS za zaščito in reševanje z naslednjimi nalogami:

- zagotoviti ustrezen kader za popolnitev gasilske desetine;
- imenovati osebo za usklajevanje izvedbe nalog s Poveljstvom sil SV;
- zagotoviti popolnitev enote z zahtevano gasilsko opremo;
- zagotoviti organizacijo in izvedbo tem, ki so v skladu s programom usposabljanja gasilske desetine v njeni pristojnosti;
- zagotoviti nezgodno zavarovanje za čas usposabljanja;
- urediti odnose z delodajalci kandidatov v času usposabljanja;
- zagotoviti osebno in zaščitno gasilsko opremo za sodelovanje v mirovni misiji.

Naloge Generalštaba SV so bile zagotoviti izvedbo usposabljanja, posredovati ocene, ki so jih kandidati pridobili na usposabljanju, priprava, organizacija in izvedba vojaške gasilske desetine. V sodelovanju z URSZR so izdelali program usposabljanja, izvedli vsebine programa usposabljanja, zagotovili osebno opremo in oborožitev za sodelovanje v mirovni misiji.

Z izbranimi pripadniki gasilske desetine je sklenilo Ministrstvo za obrambo pogodbo o zaposlitvi v SV za čas izvajanja nalog v mirovni operaciji ISAF. Gasilci so sodelovali v ISAF VI kot del kontingenta SV in imeli status vojaških oseb (Sklep o sodelovanju med Generalštabom Slovenske vojske in Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje pri pripravi gasilske desetine za ISAF - VI, šifra: 870-48-17/20002-134).

Na podlagi 51. člena Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/02)⁶ in 3. odstavka 48. a člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04-UBP1)⁷ civilnim osebam, ki sklenejo z ministrstvom pogodbo za določen čas, v času dela v vojski njihove statusne, delovnopravne in druge zatečene pravice mirujejo in po prenehanju opravljanja vojaške službe oziroma službe se najkasneje v 30 dneh lahko vrnejo na prejšnje delo in delodajalci so jih dolžni sprejeti. Delodajalci ne smejo zaradi opravljanja vojaške službe oziroma službe v vojski takih oseb postavljati v manj ugoden položaj.

Pravice, obveznosti in dolžnosti iz delovnega razmerja za določen čas v Ministrstvu za obrambo so bile gasilcem določene s posebno pogodbo o zaposlitvi in pogodbo o opravljanju nalog v tujini, ki so jih gasilci sklenili z Ministrstvom za obrambo (Sklenitev delovnega razmerja za določen čas v Slovenski vojski – obvestilo, šifra: 870-48-17/2002-164).

Pogoji, ki so jih morali kandidati za opravljanje službe letališkega gasilca v Afganistanu izpolniti, so bili naslednji:

- kandidat je moral biti starejši od 21 let,
- imeti najmanj V. stopnjo izobrazbe,
- biti državljan Republike Slovenije in ne imeti dvojnega državljanstva,
- imeti najmanj eno leto delovnih izkušenj,
- biti zdrav,
- biti telesno in duševno sposoben za opravljanje vojaške službe,

---

⁶ 51. člen zakona o delovnih razmerjih (suspenz pogodbe o zaposlitvi) se glasi: (1) V primerih, ko delavec zaradi prestajanja zaporne kazni ali izrečenega vzgojnega, varnostnega ali varstvenega ukrepa, zaradi katerega ne more opravljati dela šest mesecev ali manj, zaradi služenja vojaškega roka ali opravljanja nadomestne civilne službe oziroma usposabljanja za opravljanje nalog v rezervni sestavi policije, pripora in v drugih primerih, ki jih določa zakon, začasno preneha opravljati delo, pogodba o zaposlitvi ne preneha veljati in je delodajalec ne sme odpovedati, razen če so podani razlogi za izredno odpoved ali če je uveden postopek za prenehanje delodajalca (suspenz pogodbe o zaposlitvi). (2) Med suspenzom pogodbe o zaposlitvi mirujejo pogodbene in druge pravice ter obveznosti iz delovnega razmerja, ki so neposredno vezane na opravljanje dela. (3) Delavec se ima pravico in dolžnost vrniti na delo najkasneje v roku petih dni po prenehanju razlogov za suspenz pogodbe. S tem dnem preneha suspenz pogodbe. Če se delavec v predpisanem roku neupravičeno ne vrne na delo in mu je izrečena izredna odpoved v skladu s peto alinejo 111. člena tega zakona, traja suspenz pogodbe do začetka učinkovanja izredne odpovedi (Zakon o delovnih razmerjih, 51. čl.).

⁷ Tretji odstavek 48-ga a. člena zakona o obrambi ZObr-UBP (vojaška služba izven države) se glasi: (3) Vojaški obveznik, ki je na služenju vojaškega roka, postane vojaška oseba z vstopom v vojaško enoto ali zavod in preneha biti vojaška oseba z odpustom iz vojaške enote ali zavoda (Zakon o obrambi, čl. 48a (3)).

- ni bil pravnomočno obsojen zaradi kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti,
- je odslužil vojaški rok,
- je poklicni gasilec z najmanj končano gasilsko šolo stopnja gasilec ali prostovoljni gasilec z nazivom vsaj gasilski častnik. Priporočena znanja za prostovoljne gasilce so naziv specialnosti uporabnika dihalnih aparatov, tehnični reševalec in reševalec ob nesrečah z nevarnimi snovmi,
- da vsaj pasivno obvlada angleški jezik.

Na podlagi pogovora z gasilci iz Gasilske brigade Ljubljana sem izvedela, da pozneje niso bili upoštevani vsi pogoji. Pogoji, ki so jih v tistem času sprejeli, so bili naslednji: da je moral biti kandidat poklicni gasilec, imeti odslužen vojaški rok in imeti fizično opravljene Nato teste. Vojaški rok pozneje ni bil tako bistven. Dva od gasilskih kandidatov ga nista imela opravljenega. Pomembno pa je bilo, da niso imeli podpisanega papirja, da se bojijo orožja oziroma da ga ne morejo nositi iz osebnih razlogov. Izkazalo se je, da leta niso bila strogo omejena, da niso bili vsi kandidati poklicni gasilci, izobrazba ni bila tako bistvena in prav tako ne stopnja (vsaj od začetka ne). Pomembna pa je bila želja po opravljanju gasilskega dela na misiji.

Od začetka je bilo govora, da bo skupino sestavljalo 20 gasilcev, dve skupini po 10. Na podlagi morda preveč zaprtega povpraševanja je prišlo pozneje v pošte 10 poklicnih gasilcev. Nabor se je vrstil v Gasilski brigadi Ljubljana in Kranj. Ves čas naj bi se govorilo o gasilski desetini, tako da ko se je bilo potrebno hitro odločiti o odhodu prvih dveh gasilcev, se gasilci na Gasilski brigadi Ljubljana niso želeli razdeliti.

Kot rečeno, pri pripravi aktivnosti je bilo v začetku predvideno, da se bo misije udeležila gasilska desetina. V začetku julija 2004 je vodja skupine kandidatov sestavil seznam članov, ustreznih za sodelovanje v gasilski desetini, vključno z rezervo. Sam v skupino ni uvrstil treh prostovoljnih gasilcev. Svojo izbiro je potrdil na podlagi znanj (opravljena šola za poklicne gasilce oz. gasilske tehnike), izkušenj (večletne delovne izkušnje), dodatnih znanj (vzdrževanje in servisiranje opreme, prve pomoči itd.) ter na podlagi skupinske pripadnosti (izkazane v večletni gasilski službi in v času usposabljanj za misijo). Začetnih usposabljanj se je pozneje tako udeleževalo 14 kandidatov.

Zaradi nejasnih kontaktov z Brusljem prvi datum odhoda ni bil podan oziroma se je vseskozi spreminjal. V sami skupini je to vplivalo na zmanjševanje motivacije za nadaljnje priprave. Potem je 27. julija 2004 prišla iz Bruslja nova ponudba za dva gasilca. Ponudbo so na URSZR takoj sprejeli. Na podlagi telefonskih in ustnih pogovorov je bil opravljen izbor dveh gasilcev za odhod na misijo. Obvestili so SV in dodali, da se lahko misije s 1. septembrom 2004 udeležita prostovoljna gasilca z operativnimi izkušnjami. V zadnjih šestih mesecih sta bila dodatno usposobljena z znanji, ki jih potrebujejo gasilci za izvajanje gasilske in reševalne službe na letališčih. URSZR je imela v zvezi s pripravami gasilcev še nekaj vprašanj glede primerljivosti in kompatibilnosti opreme za delovanje v Kabulu. Katera oprema je nujno potrebna za uspešno delo, kakšne so možnosti za internetno povezavo s Slovenijo? Po pogovoru z enim od dveh kandidatov, ki sta kot prostovoljna gasilca prva odšla na misijo, sem dobila občutek, da pripravljenost na samo misijo ni bila najboljša. Predvsem z vidika informacij. Povedal mi je, da jima je manjkalo prvovrstnih informacij. Zdelo se mu je, da o sami misiji ni vedel nič pomembnega oziroma kar je hotel izvedeti, je izvedel sam, predvsem na internetu.

Pred njunim odhodom so bile izvedene zaključne priprave transporta in njuna namestitve v Afganistan. Izvesti je bilo potrebno priprave na premik in sam premik s ciljem varne in kvalitetne izvedbe napotitve v Afganistan. Pripravljenost za izvedbo premika je bila 2. september 2004. Gasilca naj bi delovala v sklopu 2. Slovenskega kontingenta v silah ISAF predvidoma šest mesecev. Premik se je opravil po cesti in zraku. Za organizacijo izvedbe premika po zraku sta bila odgovorna Poveljstvo sil Slovenske vojske in Generalštab Slovenske vojske. Gasilca sta bila v Afganistanu podrejena gasilski enoti na letališču v Kabulu (Kaia). (Povelje za izvedbo premika in napotitev skupine gasilcev v sestavo SICON v Afganistan, šifra: 871-03-20/2004-55).

Že prej je Vlada RS na svojih sejah dne 4. marca 2004 in 22. julija 2004 sprejela sklepa o nadaljevanju sodelovanja SV v mednarodni operaciji ISAF. V razširjeni Natovi mirovni operaciji ISAF VII je imela namen sodelovati z gasilsko desetino, pripadniki v poveljstvu ISAF, pripadniki v poveljstvu mednarodne brigade, v nacionalnem podpornem elementu, s častniki za povezavo in v okviru veterinarke skupine. Predvideno delovanje 3. slovenskega kontingenta v silah ISAF VII je bilo od 15. februarja do 15. avgusta 2005. V poveljstvu in enotah SV je bil izveden nabor kadra za popolnitev razširjenega 3. slovenskega kontingenta (glej Tabela 5.1).

Tabela 5.1: Kandidati za popolnitev razširjenega 3. slovenskega kontingenta v silah ISAF

Zap. št.	Naziv dolžnosti	Število
1.	Poveljstvo ISAF – HQ ISAF	
a.	Častnik v poveljstvu ISAF – vodja SICON	1
b.	Voznik – varnostnik	1
2.	Poveljstvo mednarodne brigade – HQ KMNB	
a.	Namestnik poveljnika – častnik za povezavo	1
b.	Referent za obveščevalne zadeve	1
3.	Častniki za povezavo v okviru regionalnih skupin - PRT	
a.	Pomočnik za povezave	2
4.	Nacionalni podporni element – NPE	
a.	Podčastniki in vojaki po formaciji 6026	6
5.	Izvidniška skupina – LRT	
a.	Podčastniki in vojaki po formaciji 6026	10
6.	Veterinarska skupina	
a.	Doktor – veterinar	2
7.	Gasilska desetina	
a.	Gasilci	10

Vir: Pripravljalni ukaz za oblikovanje in pripravo SICON III v sestavi sil ISAF 7 v mednarodni operaciji OZN v Afganistanu (2004).

Gasilsko desetino, ki naj bi imela 10 članov je popolnila Republiška uprava za zaščito in reševanje v skladu s svojimi načrti in potrebami letališča Kabul. Datum napotitve v tistem času še ni bil določen (Pripravljalni ukaz za oblikovanje in pripravo SICON III v sestavi sil ISAF 7 v mednarodni operaciji OZN v Afganistanu, šifra: 871-03-17/2004-32).

Po sprejetju Vlade RS o nadaljevanju sodelovanja v mednarodni misiji ISAF so se priprave nadaljevale tudi po odhodu že dveh gasilcev v Afganistan.

SV je z umestitvijo gasilcev v formacijo SV sprejela tudi nalogo njihove vojaške usposobljenosti in opremljenosti za izvajanje nalog. Predviden začetek delovanja gasilske desetine v mirovni operaciji ISAF VII je bil konec oktobra leta 2004. V Poveljstvu sil in enotah SV so izvedli vse potrebno za pravočasno in kvalitetno vojaško pripravo gasilske desetine za njihovo delovanje. Datum pripravljenosti za delovanje gasilcev je bil 27. oktober 2004. Koncept izvedbe je bil, da se pripadnike gasilske desetine namesti v vojašnico Kranj, se jih dodatno opremi z vojaško opremo in se izvede usposabljanje za izvajanje namenskih nalog. Naloge Poveljstva sil SV so bile, da so skupaj z URSZR določili osem gasilcev za izvajanje naloge, jim zagotovili zdravniške preglede, pogodbe o zaposlitvi in napotitvi v

tujino. Prav tako se jim je zagotovilo identifikacijske ploščice in nacionalna dovoljenja za dostop do tajnih podatkov.

Naloge ostalih enot so bile, da so sprejeli in namestili osem pripadnikov gasilske desetine, ki so potem delovali v silah ISAF v mednarodni operaciji v Afganistanu. Poleg tega so preverili njihovo vojaško opremo, jo po potrebi dopolnili s količino, ki je bila potrebna za njihovo nemoteno delo in zagotovili prevoze na usposabljanja. Gasilci so se 18. oktobra javili v vojašnici v Kranju. S seboj so morali imeti vso zadolženo vojaško opremo. Poveljstvo za podporo je opremilo gasilce še z bojno puščavsko uniformo ter kompletom bojevnika 21. stoletja. Prav tako so jih zadolžili z AP M70 in pištolo Beretto z vso pripadajočo opremo. Po končani misiji so morali gasilci vrniti vso opremo in jo razdolžiti v Poveljstvu za podporo.

V času do 22. oktobra je bilo še načrtovano izvesti usposabljanja za naloge vzdrževanja letališča v zimskih pogojih, izdelati načrt usposabljanja in poročilo o usposabljanju (Ukaz za pripravo gasilcev za delovanje v sestavi sil ISAF v mednarodni operaciji OZN v Afganistanu, šifra: 871-03-20/2004-23).

Na URSZR so 6. oktobra prejeli določene informacije, ki so pripeljale do tega, da je lahko šla v Afganistan že naslednja skupina gasilcev. Informacije so vsebovale podatke o umiku portugalskih gasilcev z letališča Kaia. Ta podatek je bil bistven, ker je vplival na datum predvidenega odhoda naših gasilcev v Afganistan.

Islandija, kot takrat vodeča država na letališču Kaia, je začela na politični ravni nakazovati morebiten pristop k reševanju primanjkljaja v popolnjenosti letališča Kaia z osebjem, ki naj bi se s predvidenim odhodom Belgijcev oktobra 2004 samo še povečal. Porajala se jim je ideja o morebitni združitvi določenih pozicij na letališču Kaia. Ob zagotovitvi zadostne politične podpore in odobravanja s strani članic bi se predlog spustil na vojaško raven uresničitev. Ta se je lahko izvedel le skozi spremenjeno Kaia CE listo in opise modificiranih delovnih mest, čemur bi sledila konferenca za nabor osebja. Islandci so skušali na vsak način popolniti primanjkljaj osebja na letališču in so uporabljali tudi ne povsem točne podatke in informacije, da bi dosegli zelen učinek. Slovenija je bila mnenja, da je potrebno pristop Islandcev na politični ravni sicer podpreti, vendar jim je bilo potrebno posredovati naše stališče, da se lahko konkretni pogovori o morebitni napotitvi naših gasilcev nadaljujejo le po prejemu nove CE liste za Kaia in opisov delovnih mest. Slovenska vojska je namreč SHAPE-u uradno ponudila gasilce za določena delovna mesta po obstoječi in veljavni CE-listi za Kaia, ta pa so

skladna z delovnimi mesti, ki so jih opravljali Portugalci. S sprejetimi in potrjenimi informacijami pa naj bi takrat Portugalci ravno umaknili gasilce z letališča Kaia v Kabulu. Ta namera je bila izražena že na konferenci za nabor osebja, ki je bila izvedena 26. avgusta 2004. Predvideni odhod portugalskih gasilcev z letališča Kaia je bil 29. november 2004, uradne dokončne informacije s strani Portugalcev o tem, ali nameravajo gasilce rotirati oziroma umakniti, pa takrat še ni bilo, so pa informacije pričakovali v kratkem. Usmeritve Poveljstev sil SV so bile, naj se začnejo aktivnosti za napotitev petih gasilcev v operacijo ISAF s predvidenim datumom sprejema dolžnosti 29. novembra 2004 (takrat naj bi bil predviden odhod portugalskih gasilcev). Pri tem so bili pozorni na zagotovitev finančnih sredstev (akontacije) za kontingent gasilcev in na ureditev njihovega premika v Afganistan. S portugalskim predstavnikom so bili v stalnih stikih, z namenom pridobitve uradnih informacij v zvezi s predvidenim odhodom njihovih gasilcev iz Afganistana. Spremljali so razvoj dogodkov v zvezi z islandsko idejo in morebitnimi spremembami dolžnosti na Kaia. SV je namreč nameravala rotirati kontingent gasilcev najmanj še dvakrat (Sodelovanje SV v operaciji ISAF v Afganistanu – Informacija in usmeritve, šifra: 872-00-0/2004-87).

Popolnjenost na dolžnostih na letališču se je z odhodom Belgijcev do konca oktobra 2004 zmanjšala na 65 %, delni umik so v tem času napovedali Portugalci, in sicer z dolžnosti gasilca. SV je izrazila interes oziroma ponudila zamenjavo za portugalske gasilce.

Pridobljena je bila potrjena informacija, da skupina gasilcev portugalskega kontingenta uradno odhaja z operacije 29. novembra 2004. Skladno s predhodnimi razgovori je bilo domenjano, da SV popolni pet prostih mest na Kabulskem letališču. Poveljstvo sil SV je zagotovilo vse pogoje za pripravo, napotitev in vključitev naših petih gasilcev v gasilsko enoto na letališču Kaia. Gasilci so opravljali delo v nacionalno mešanih izmenah v okviru gasilske enote. Na dolžnosti so morali biti najpozneje 29. novembra 2004 (Dopolnilo št. 2 direktive za delovanje SICON v operaciji ISAF, šifra: 871-03-14/2004-65).

Do odhoda dne 21. novembra 2004 se je uredilo vse potrebno za prevoz v Kabul, pripravilo zaključno usposabljanje v vojašnici Kranj, pripravilo pogodbe o zaposlitvi, zagotovilo predplačilo dela plače ter manjkajočo vojaško opremo in oborožitev (Sodelovanje gasilcev na misiji ISAF v Afganistanu, šifra: 872-00-8/2004-95).

Priprave za sodelovanje Slovenije v različnih misijah so tekle naprej. Vlada RS je sprejela predlog za sodelovanje dodatne enote Slovenske vojske v EUFOR-ju, gasilske desetine v ISAF-u in pripadnikov Slovenske vojske pri usposabljanju iraških varnostnih sil. Pooblastila

je Ministrstvo za obrambo, da izvede potrebne postopke za nadaljnje sodelovanje desetine gasilcev v razširjeni Nato vodeni mirovni operaciji ISAF v Afganistanu od februarja 2005 do septembra 2005.

Stroški sodelovanja dodatne enote SV v EUFOR-ju, ISAF-u in pri usposabljanju iraških varnostnih sil je pokrilo Ministrstvo za obrambo iz proračuna za leto 2004 in proračuna za leto 2005 ter s prerazporeditvijo sredstev zagotovilo Upravi RS za zaščito in reševanje tudi sredstva za izvedbo usposabljanja ter druge priprave gasilske desetine za sodelovanje v ISAF. V zvezi s sodelovanjem dodatnih enot SV je Vlada seznanila tudi Odbor za zunanjo politiko Državnega zbora Republike Slovenije (Sklep Vlade RS, številka: 802-02/2002-20).

Ministrstvo za obrambo je torej v tistem času v mirovni operaciji ISAF v Afganistanu sodelovalo z sedmimi gasilci na letališču Kabul. Naslednja menjava oziroma rotacija je bila predvidena za 15. februar 2005. Predvidevala se je zamenjava dveh gasilcev in podaljšano delovanje petim gasilcem do 25. avgusta 2005. Naslednje zamenjave so bile predvidene za 25. avgust 2005 in 25. februar 2006 (Priprava gasilcev za sodelovanje v mirovni operaciji ISAF v letu 2005, šifra: 871-03-1/2004-271).

Poklicni gasilec iz Gasilske brigade Ljubljana, ki je na misiji ostal devet mesecev, mi je na kratko opisal, kako je potekal odhod druge skupine gasilcev (v kateri je bil tudi sam) v Kabul, kako so se zvrstile rotacije in kako je potekal prihod domov. Pravi, da so iz Ljubljane odpotovali proti večeru 21. novembra 2004 z namenom, da iz Kölna odletijo v Termez in od tam v Kabul (vmes naj bi enkrat prenočili v neki bazi v Nemčiji). Vendar so jih med potjo preusmerili v Bruselj. Prenočili so v motelu izven Bruslja in se na bruseljskem letališču 26. novembra 2004 vkrcali na let za Baku (Azerbajdžan) v potniškemu letalu belgijskega vojnega letalstva. V zgodnjih jutranjih urah 27. novembra so se vkrcali na transport za Kabul in nekje sredi tistega dne prispeli na končno lokacijo.

Sredi februarja 2005 so domov odšli trije gasilci, dva, ki sta bila na misiji od septembra 2004, in eden iz druge rotacije. Prispeli pa so trije novi, s tem da so prvi trije gasilci prej odšli, kot pa so prišli novi kandidati. Sinhronizacija menjav je bila slaba. Štirje gasilci so ostali na misiji devet mesecev. Na dopuste so hodili po redni poti Kabul–Termez–Köln–Ljubljana in obratno. Spomni se, da so končali dopust kar nekaj dni prekmalu, zaradi nerazpoložljivosti terminov za prevoz. Potem so dva dni "vedrili" v Nemčiji. Ob koncu misije so proti domu krenili 23. avgusta 2005 in prispeli v Ljubljano 24. avgusta 2005 po trasi Kabul–Termez–Köln–Ljubljana. Zadnja rotacija je prispela v Kabul okoli 20. avgusta 2005. Omenil je, da so imeli s

transportom več ali manj stalne težave, ogromno je bilo nenapovedanih sprememb in improvizacije, veliko različnih načinov in poti samih potovanj.

Kot napisano zgoraj je po informacijah poklicnega gasilca Gasilske brigade Ljubljana prišlo do zamenjave treh gasilcev, štirim pa se je podaljšalo delovanje do avgusta 2005. Iz dokumentov ni podrobneje razbrati, da so se dejansko zgodile štiri rotacije. Po pregledu materiala in pogovorov sem opazila, da večina temu ni namenila velike pozornosti.

V mesecu marcu 2005 je bil predvideni sestanek o naboru sil (gasilcev) za ISAF, na katerem je bil sklenjen dogovor o napotitvi desetih gasilcev v mirovno operacijo ob zamenjavah v mesecu avgustu 2005 in februarju 2006. Tako se je pričel postopek izbora gasilcev, ki so jih najprej usposobili, pozneje pa napotili v mirovno operacijo v navedenih terminih. Skupno število gasilcev je moralo biti 25 (dvakrat deset kandidatov plus pet rezervnih) in z usposabljanjem so morali zaključiti do konca maja 2005. Ob izboru je morala imeti več kot polovica gasilcev 5. stopnjo izobrazbe in vsaj dva gasilca, ki sta bila predvidena za vodji gasilcev, zelo dobro znanje angleškega jezika (Priprava gasilcev za sodelovanje v mirovni operaciji ISAF v letu 2005, šifra: 871-03-1/2004-271). Generalštab SV je izvedel vse potrebne postopke za nadaljevanje sodelovanja skupine gasilcev SV na letališču Kabul, z možnostjo premestitve na letališče Herat (Usmeritve Ministrstva za obrambo za dodatno napotitev pripadnikov Slovenske vojske v operacijo ISAF v Afganistanu, šifra: 871-03-6/2005-1).

V skladu z Dopolnilom Direktive za delovanje slovenskega kontingenta v operaciji ISAF so v letu 2005 nadaljevali s sodelovanjem v tej operaciji v povečanem obsegu. V razširjeni mednarodni vojaški operaciji ISAF je Slovenija sodelovala s pripadniki v poveljstvu ISAF, z nacionalnim podpornim elementom, s častniki in podčastniki v regionalnih uradih, z motoriziranim vodom, ter z veterinarji in gasilci. V poveljstvih in enotah so začeli z vsemi aktivnostmi v skladu z delitvami nalog pri izvajanju sodelovanja v mednarodnih operacijah, ter so tako zagotovili pravočasno pripravo in razpoložljivost 4. slovenskega kontingenta v silah ISAF v Afganistanu.

4. slovenski kontingent v ISAF je bil sestavljen iz naslednjih posameznikov in enot:

- 2 pripadnika v poveljstvu ISAF;
- 9 pripadnikov v nacionalnem podpornem elementu;
- 2 pripadnika v skupino za obnovo provinc ali v poveljstvo Mazar-e-Sharif;
- 2 pripadnika v skupino za obnovo provinc Herat;

- 36 pripadnikov (po formaciji MOTV SV) v skupino za obnovo provinc Herat;
- 2 veterinarja;
- 7 gasilcev.

Datum napotitve sedmih gasilcev na letališče Kabul je bil v tistem času predviden nekje okoli 7. do 10. avgusta 2005 (Povelje za pripravo SIKON 4 v mednarodni vojaški operaciji v Afganistanu, šifra: 871-03-38/2004-66).

Dne 22. aprila 2005 se je v prostorih Uprave RS za zaščito in reševanje vodil sestanek. Na sestanku so bili prisotni zaposleni na Upravi RS za zaščito in reševanje in 11 kandidatov za misijo. Kandidate sta pozdravila g. Bogataj, poveljnik CZ RS in g. Žmavc, generalni direktor URSZR. Sestanek je vodil g. Kopač. Misija, ki je zajemala sedem gasilcev, je bila predvidena za izvedbo od 25. avgusta 2005 do 25. februarja 2006.

Seznam priprav se je glasil:

- opravljeno naj bo varnostno preverjanje za stopnjo TAJNO (izvede ga SV in OVS);
- vojaško usposabljanje (izvede ga SV - usposabljanje naj bo prilagojeno zahtevam na misiji);
- usposabljanje za pridobitev licence za letališkega gasilca (izvede URSZR);
- usposabljanje v letalski bazi v Avianu in na Brniku oziroma v Cerkljah (izvede SV);
- usposabljanje iz angleščine (izvede ga SV);
- zdravniški pregledi (izvede SV);
- zagotovitev opreme (izvedeta URSZR (gasilska oprema) in SV (vojaška oprema)).

Kandidatom je bil obrazložen status v pripravah (poziv CZ, razen za vojake SV), v misiji (pogodba s SV) in po misiji (pravna varnost po vrnitvi iz misije – Zakon o obrambi). S strani SV jim je bila predstavljena plača pripadnika SV na misiji. Del prve in druge plače jim je bil zagotovljen kot akontacija pred odhodom.

Na sestanku je bil prisoten kandidat, ki se je že vrnil iz misije in je na sestanku utegnil predstaviti svoje izkušnje. Pripadniki SV so predstavili osnovne karakteristike misije ISAF in značilnosti Afganistana. Še pred zaključkom sestanka so kandidati izpolnili dokumentacijo za pridobitev varnostnega preverjanja (Zapisnik sestanka za izvedbo misije ISAF, številka: 872-00-8/2004-150).

Z načrtovanimi aktivnostmi se je usposobilo pripadnike gasilske desetine s področja dela na letališčih, seznanili so jih z opremo in delom na vojaškem letališču, osnovami vojaške taktike, minami, založili so jih z osebno oborožitvijo. Izvedli so tudi psihološke priprave in streljanje z osebno oborožitvijo. Vodja usposabljanja je vodil dnevnik usposabljanja in streljanja. Prehrana za udeležence priprav se je zagotovila na letališču Brnik in v vojašnici Kranj (Ukaz za izvedbo usposabljanja za pripravo SICON 4 ISAF v mednarodni vojaški operaciji v Afganistanu, številka: 871-03-6/2005-23).

Na izvedenem izvidništvu v območju delovanja slovenskega kontingenta v Afganistanu v času od 25. maja 2005 do 12. junija 2005 in po razgovorih s predstavniki OS Italije v Rimu v mesecu maju 2005 so bile pridobljene informacije, na podlagi katerih se je ažuriralo določene točke pripravljalnega povelja. Po nekaj spremembah je bilo še vedno razvidno, da bo 4. slovenski kontingent v silah ISAF sestavljen iz sedmih gasilcev, in teh sedem gasilcev se bo napotilo v Kabul 14. avgusta 2005 (Povelje za pripravo – dopnilo št. 1 SIKON 4 ISAF v mednarodni vojaški operaciji v Afganistanu, šifra: 871-03-38/2004-128).

Sedem gasilcev, ki so jih napotili v Afganistan, je prihajalo iz civilnih sfer, trije od njih so bili pripadniki SV. Za čas služenja na misiji so imeli urejeno zaposlitev v SV za določen čas od 1. avgusta 2005 do 7. marca 2006. V glavnem so imeli zdravniške preglede že opravljene, pridobljena so imeli nacionalna potrdila za dostop do podatkov "tajno", v postopku pa so bile pridobitve še za "Nato tajno". Izdelane so bile potrebne pogodbe o zaposlitvi in ukazi. Uredili so jim potrebna nezgodna zavarovanja in pripravili pogodbe za opravljanje nalog v tujini za čas dela v Afganistanu (Kandidati za mednarodno vojaško operacijo ISAF – gasilci, šifra: 871-03-1/2005-182).

Slovenska vojska je v skladu z načrtom sodelovanja v mednarodnih vojaških operacijah pozneje najavila umik gasilcev iz letališča Kaia v Kabulu – Afganistan. Umik gasilcev je bil izveden z zaključkom tekoče rotacije konec meseca februarja v letu 2006. GŠSV je v mesecu januarju 2006 z ustreznim dokumentom o umiku gasilcev obvestil zavezniško poveljstvo za operacije v Monsu (Sodelovanje gasilcev na misiji ISAF v Afganistanu, šifra: 871-03-7/2004-70).

5.2 Usposabljanje slovenskih gasilcev za delovanje na letališču Kaia v Afganistanu

Začetek operativnih priprav za misijo je bil pripravljani april 2004, ko je s strani vojaškega predstavnika RS v Bruslju prišla ponudba za gasilsko enoto 10 gasilcev, kar je podrobneje opisano že zgoraj. Če na splošno naredim analizo izvedbe priprav za misijo ISAF, je potekala nekako takole:

- 8. in 9. 4. 2004 vojaško testiranje (Vipava);
- 15. 4. 2004 test iz angleščine (Šentvid);
- 19. 4. – 7. 5. 2004 vojaško usposabljanje (Maribor);
- 21. 5. 2004 zdravniški pregled (Šentvid);
- 24. 5. – 27. 5. 2004 usposabljanje za letališkega gasilca;
- 31. 5. – 7. 6. 2004 vojaško usposabljanje;
- 14. 6. 2004 varnostno preverjanje;
- 7. 7. – 16. 7. 2004 jezikovno usposabljanje (Ajševica);
- 20. 7. – 24. 7. 2004 usposabljanje na letališču Aviano (Italija);
- april – avgust 2004: nabava gasilske zaščitne opreme.

Po odločitvi, da bodo v Afganistan poslali prva dva gasilca, je bilo izvedeno še nekaj priprav:

- 6. 8. 2004 obveščevalna priprava (Škrlj);
- 9. 8. 2004 zdravniški pregled (Šentvid);
- 11. 8. 2004 popolnitev z vojaško opremo (Škrlj, Vipava, Vrhnika);
- 23. 8. in 24. 8. 2004 pregled in pakiranje opreme (Roje, Moste);
- 26. 8. 2004 trening IDA (Ig);
- 28. 8. 2004 ognjeni trening (Hot fire training) (Sežana);
- 31. 8. 2004 podpis pogodbe (Ljubljana);
- 3. 9. 2004 nakup dodatne male opreme (Ljubljana);
- 3. 9. 2004 obveščevalna priprava (Vrhnika).

Druega aprila 2004 je GŠSV organiziral sestanek s kandidati za gasilsko desetino, na katerem so jim bili posredovani podatki iz naslednjih vsebin:

- status pripadnikov gasilske desetine in delovnopravna zakonodaja;
- sistem določanja plač in poslovanje s plačami;
- seznanitev z razmerami v Afganistanu;

- seznanitev z organizacijo in pogoji dela ter obveznostmi gasilske desetine na kabulskem letališču.

Dne 16. aprila 2004 je bil podpisan sklep o sodelovanju med GŠSV in URSZR pri pripravi gasilske desetine. Določena je bila struktura gasilske skupine. Izračun plače za gasilce se je izvedel na podlagi veljavnih predpisov, poveljnik desetine naj bi imel status častnika, vsi ostali pa naj bi imeli status navadnega vojaka.

Za pripadnike SV, ki odhajajo na misije v tujino, ima MORS sklenjeno posebno polico kolektivnega nezgodnega zavarovanja, ki vključuje zavarovalne vsote v obliki dnevne odškodnine za poškodbe, odškodnine v primerih smrti zaradi poškodbe in smrti zaradi nezgode, invalidnosti in stroške zdravljenja poškodb.

Usposabljanje iz vsebin TVSU (Temeljno vojaško strokovno usposabljanje) je potekalo od 19. aprila 2004 do 7. maja 2004 v organizaciji 72. brigade SV. Dokončen izbor kandidatov je bil opravljen šele meseca avgusta, na podlagi rezultatov usposabljanja in stanja posameznih kandidatov.

V dodatku dokumenta o izboru gasilske desetine sem našla tudi seznam kadrovske sestave. V naslednji tabeli (glej Tabelo 5.2) je razvidna razdelitev gasilske skupine in njihove formacijske dolžnosti.

Tabela 5.2: Formacija kontingent SV v mirovni operaciji ISAF

Gasilska skupina	Opis del in nalog
Poveljnik oddelka	<ul style="list-style-type: none"> - izvajanje zahtevnih specialističnih nalog na področju dela, - izvajanje zahtevnih miselnih procesov po predpisanih metodah dela, - poveljevanje enoti, - izvajanje aktivnosti za zagotavljanje bojne pripravljenosti; poveljuje gasilski desetini, nadzoruje in usklajuje gasilsko desetino med izvajanjem gašenja ali reševalnih operacij; načrtuje in nadzoruje usposabljanje enote; skrbi za izvajanje protipožarnih ukrepov in pomaga pri njihovi pripravi; odgovoren je za brezhibno delovanje protipožarne opreme in tehnike za izvajanje protipožarnih in reševalnih nalog; opravlja in izvaja ostala dela in naloge v multietničnem okolju po

	ukazu nadrejenih.
Specialist – namestnik poveljnika, voznik	<ul style="list-style-type: none"> - izvajanje specialističnih nalog na področju dela, - izvajanje miselnih procesov po predpisanih metodah dela, - izvajanje specialističnih usposabljanj, - samostojno opravljanje specialističnih nalog, - nadomešča in v njegovi odsotnosti opravlja vsa dela in naloge poveljnika gasilskega oddelka; po potrebi opravlja delo voznika in strojnika v gasilski desetini; poveljuje in vodi zmanjšani oddelek v skladu z ukazom in navodili nadrejenega; odgovoren je za stalno brežhibno delovanje gasilske opreme in vozila; skrbi za stalno pripravljenost enote za delovanje in njeno kompatibilnost z gasilsko brigado; vodi evidence in dokumentacijo oddelka.
Specialist – voznik strojnik	<ul style="list-style-type: none"> - izvajanje specialističnih nalog na področju dela, - izvajanje miselnih procesov po predpisanih metodah dela, - samostojno opravljanje specialističnih nalog, - opravlja delo voznika in strojnika; po potrebi vodi in poveljuje zmanjšanemu gasilskemu oddelku; rešuje ljudi in živali; gasi požare; skrbi za zaščito in reševanje lastnine, opreme in ostalih pomembnih sredstev za bojevanje; upravlja in uporablja požarno in specialno opremo v primeru delovanja ali na vaji; skrbi za seznanitev z novimi metodami in sredstvi; ki jih uporablja pri svojem delu; skrbi za stalno pripravljenost in brežhibnost gasilske opreme in sredstev.
Gasilec	<ul style="list-style-type: none"> - izvajanje zahtevnih specialističnih nalog na področju dela, - izvajanje miselnih procesov po predpisanih metodah dela, - izvajanje vojaško-strokovnih aktivnosti in postopkov, - usposabljanje in urjenje za izvajanje nalog: rešuje ljudi in živali; gasi požare; skrbi za zaščito in reševanje lastnine, opreme in ostalih pomembnih sredstev za bojevanje; upravlja in uporablja požarno in specialno opremo v primeru delovanja ali na vaji; se spoznava z novimi metodami in sredstvi, ki

	jih uporablja pri svojem delu; skrbi za stalno pripravljenost in brezhibnost gasilske opreme in sredstev; opravlja ostala dela in naloge v skladu z ukazi in navodili nadrejenih v multietničnem okolju.
--	--

Vir: Gasilska desetina ISAF VI (2004).

Na usposabljanju je bilo trinajst kandidatov, dva brez odsluženega vojaškega roka (Gasilska desetina ISAF VI).

Na URSZR sem dobila tematski načrt usposabljanja kandidatov za vojaško gasilsko desetino, ki se je dogajalo v Mariboru aprila 2004. Šlo je za usposabljanje kandidatov iz vojaških strokovnih vsebin. Dokument je bil napisan v obliki tabele, iz katere sem povzela splošne informacije. Originalni naslov dokumenta se glasi *Tematski načrt usposabljanja kandidatov za vojaško gasilsko desetino drugega SIKON za ISAF*.

Vojaške strokovne vsebine, ki so se jih kandidati za vojaško gasilsko desetino učili, so bile naslednje:

- splošni vojaški predpisi (osnove mednarodnega vojnega prava, zavarovanje objektov, materialnih sredstev in moštva, osnove varnostne vzgoje);
- postrojivna pravila (hranjenje, nošenje in uporaba osebne opreme);
- osebno orožje s poukom streljanja;
- taktika (splošna taktika: orientacija na terenu, opazovanje na bojišču, premikanje na bojišču, bojni postopki v napadu in obrambi, kurirske in signalne zveze, zažigalna sredstva in zaščita pred njimi, postavljanje šotorov in bivakov ter postavitve tabora);
- RKB obramba (nuklearno, kemično in biološko orožje, osebna RKB zaščita);
- inženirstvo (zakloni za ognjeno delovanje in osebno zaščito, maskiranje, eksplozivi in sredstva za vžig, protipehotne protitankovske mine, izdelava in premagovanje protipehotnih fortifikacijskih ovir);
- zveze (komuniciranje v brezžičnem in žičnem prometu);
- saniteta (rane in prva oskrba ran ter krvavitev, zlomi kosti, reševanje in prenašanje poškodovanih in obolelih);
- ostale aktivnosti (sprejem kandidatov in svečanost od začetku usposabljanja, priprave za preverjanje, zaključno preverjanje in ocenjevanje sposobnosti, rezervni čas, čiščenje orožja in osebne opreme, redna športna vadba).

Meseca maja 2004 je bil izdan ukaz za organizacijo in usposabljanje kandidatov za napotitev v ISAF (II. del). Organizirana in izvedena so bila usposabljanja, ki so kandidatom zagotavljala znanja, potrebna za varno in kvalitetno izvedbo nalog v času sodelovanja na misiji. Območja, kjer so se usposabljanja dogajala, so bila vojašnica Kranj, letališče Brnik, druge vojašnice, strelišča in vadišča SV ter drugi objekti SV, namenjeni za usposabljanje vojakov. Začetek usposabljanja je bil 31. maj 2004 in potekal je do 7. junija 2004. Za izvedbo priprav in usposabljanje kandidatov za vojaško gasilsko desetino je bil odgovoren poveljnik Poveljstva za podporo. Splošni cilj je bil doseči usposobljenost in izurjenost kandidatov za vojaško gasilsko desetino za izvajanje vojaških dolžnosti.

Kandidate so seznanili s posebnimi cilji, z:

- dolžnostni in pravicami, ki izhajajo iz določil mednarodnega vojaškega prava;
- običaji, kulturo in religijo področja, na katerega so bili napoteni;
- delom, opremo in orožjem, s katerim se lahko srečajo na misiji;
- organizacijo dela na vojaškem letališču;
- znanjem o vojaških veščinah, ki jim bodo omogočala učinkovito preživetje na bojišču;
- obnovitvijo znanj za samostojno opravljanje bojnih nalog v različnih bojnih, vremenskih in časovnih razmerah ter izvajanje temeljnih nalog.

Dnevno se je načrtovalo usposabljanje 7 šolskih ur dnevno. Kandidati so se javljali v vojašnico ob 7. uri zjutraj. Po zaključku dnevnega usposabljanja so bili prosti. Vsa usposabljanja so bila organizirana in izvajana na zemljiščih in v objektih, ki so last Ministrstva za obrambo. Dosledno so bili upoštevanii predpisani varnostni ukrepi in red na vadbiščih in streliščih. Usposabljanje je bilo načrtovano in izvajano tako, da pri tem niso povzročali poškodb okolja, naravne in kulturne dediščine. Kandidatov ni bilo potrebno namestiti v objektih SV v času usposabljanja (Ukaz za organizacijo in izvedbo usposabljanja kandidatov za vojaško gasilsko desetino za napotitev v ISAF (II. del), šifra: 871-03-20/2004-9).

Teme drugega dela tematskega načrta usposabljanja kandidatov so bile:

- Osnove mednarodnega vojaškega prava;
- Zveze;
- AP Hekler & Koch;
- Priprava in izvedba pripravljalnih streljanj;
- Islam;

- Stres in reševanje konfliktov;
- Seznanitev z vojaškimi letali, bojnimi sredstvi, posebnostmi reševanja in organizacijo; dela na vojaškem letališču;
- Afganistanska kultura in družba;
- Orožje in oprema za misijo;
- Usposabljanje poveljnika gasilske desetine.

Pri osnovah mednarodnega vojaškega prava so se učili o statusu bojnika in kakšne so obveznosti glede vojaške discipline, ki vključujejo spoštovanje pravil mednarodnega vojnega prava. Učili so se izpolnjevanja vojaških povelj in ravnanja v primeru, ko izpolnitev povelja vodi do kršitve mednarodnega vojnega prava. Snov je zajemala prepovedana orožja, ravnanje z minami in minskimi polji. Učili so se o prepovedih napada na civilne cilje, prepovedih napadov na zaščitene objekte, prepovedih uničevanja naravnega okolja. Pomembna je bila snov, kako ravnati z vojnimi ujetniki, jih spoštovati in varno evakuirati, razorožiti, izvesti zasliševanje, s poudarkom, da je prepovedano fizično in psihično mučenje. V okviru tega so se učili o pobegu vojnih ujetnikov, disciplinskih in kazenskih ukrepih. Učili so se pomembnosti ravnanja s civilnimi osebami v kriznih situacijah. Tudi do civilnih oseb je bistveno spoštovanje, prepoved izsiljevanja podatkov o vojaških zadevah, posebna zaščita nosečnic in drugih žensk ter otrok. Ranjence, bolnike in trupla je potrebno spoštovati. Potrebni pomoči je treba omogočiti oskrbo glede na dane možnosti. Prepovedana je diskriminacija glede oskrbe, bistvena je varna evakuacija v sanitetne enote in cone, zaščita sanitetnih enot in njihove opreme, prepovedana je tudi zloraba znakov Rdečega križa in drugih znakov, določenih z Ženevskimi konvencijami.

Tema zveze je pokrivala sredstva zvez v smislu pojma, vrste, pomena zvez in vrste zvez v osnovnih taktičnih enotah. Zajemala je osnovne pojme o zaščiti zvez in informacij, kako vzpostaviti in preveriti zveze, sprejemati in oddajati sporočila. Učili so se o zaščitnih ukrepih pri delu in o prenosu zaščitnih sporočil.

Pri temi orožja so se učili spoznavati orožje, njegov namen in taktično-tehnične podatke. Orožje so se učili razstavljati in sestavljati, ga poimenovati, mu določiti namen, opisati njegove posamezne dele in principe delovanja. Potekalo je učenje o strelivu, polnjenju in praznjenju okvirja in orožja, vzdrževanju orožja, položajih za streljanje, postopkih pri streljanju, držbi orožja, opazovanju, izbiri, določitvi razdalje do cilja, namerilnih točkah in zavzemanju strelnih elementov. Učili so se merjenja, proženja, odpiranja ognja in varnostnih ukrepov pri streljanju.

Tema Islama jih je podučila o zgodovini Islama, filozofiji in načelih, islamski družbi, navadah in običajih, zapovedih, prepovedih in napotkih za odnose s pripadniki islamske veroizpovedi. Pri seznanjanju z vojaškimi letali in bojnimi sredstvi so se učili specifičnih lastnosti bojnih letal in helikopterjev, osnov letalskih bojnih sredstev, posebnosti reševanja iz ponesrečenih letal in organizacije dela na vojaškem letališču.

Tema Afganistanska kultura in družba je vsebovala običaje in verske obrede, družino, Jirgo, pozdravljanje, oblačila in prehrano.

V sklopu opreme so obdelali osebno oborožitev, bojno opremo posameznika, intendantsko opremo in skupno opremo za odhod na misijo (Tematski načrt usposabljanja (II. del) kandidatov za vojaško gasilsko desetino drugega SIKON za ISAF – Priloga Ukaza za izvedbo usposabljanja, šifra: 871-03-20/2004-9).

V sklopu priprav gasilske desetine za odhod na misijo ISAF je od 20. julija do 23. julija 2004 potekalo usposabljanje kandidatov tudi na vojaškem letališču Aviano (Italija). Cilj usposabljanja je bil, da udeleženci spoznajo delo na vojaškem letališču in postopke, vezane na gasilsko dejavnost na letališču. V vojašnici Ivana Cankarja so se javili 20. julija ob 7.30 uri. Namestitev in prehrana sta bila zagotovljena na letališču Aviano. Vodja poti in kandidati so potovali v civilni obleki, usposabljanja pa so se udeležili v bojni uniformi SV (Ukaz, številka: 871-03-20/2004-19). Število članov delegacije, ki se je udeležila usposabljanja, je bilo trinajst. Dvanajst gasilskih kandidatov in vodja delegacije, stotnik iz G-2 Poveljstva sil Slovenske vojske. Iz seznama pripadnikov gasilske desetine se, zaradi načrtovanega letnega dopusta, usposabljanja nista udeležila dva kandidata. Usposabljanje gasilske enote v letalski bazi je bilo organizirano v sodelovanju s podpolkovnikom Michaelom McKinneyjem iz pisarne za bilateralno sodelovanje z Oboroženimi silami ZDA. Usposabljanje je potekalo v ameriški letalski bazi v Avianu po načrtu, ki ga je pripravila gasilska enota na tem letališču. Usposabljanje se je začelo že v torek, 20. 7. 2004, v popoldanskem času, po prihodu v letalsko bazo Aviano.

Usposabljanje je zajemalo:

- predstavitev v učilnici,
- praktične predstavitve sredstev in opreme,
- praktično delo na zračnih plovilih in
- predstavitve vaje reševanja posadke letala.

V učilnici so jim predstavili pravila delovanja v okviru letalske baze, protipožarno zaščito in zračna plovila – glavne dele in posebnosti, na katere morajo biti pozorni pri reševanju posadke ob izbruhu požara in organizacijo dela gasilske enote v bazi. Za vse predstavitve so jim bile zagotovljene zgoščenke (CD) in strokovna literatura.

V okviru sredstev in opreme so jim predstavili vsa sredstva in opremo, ki so jo uporabljali v gasilski enoti na omenjenem letališču. Predstavili so jim vsa vozila – cisterne, vozila za reševanje in vozila s tehničnimi sredstvi. Ob predstavljanju sredstev in opreme so lahko tudi praktično sodelovali pri preverjanju opreme (kako deluje) in pri vozilih (delovanje, gašenje, vžig, itd.). Po predstavitvi zračnih plovil v učilnici so imeli praktično delo na zračnih plovilih, in sicer na: F 16, C 130 in BlackHawk helikopterju.

Na navedenih zračnih plovilih so praktično preizkusili in ponavljali postopke:

- vstopanja v plovila,
- dela na kontrolni plošči v plovilu – gumbi za zaustavljanje plovila, ugašanje plovila, samo-gašenje plovila, izklop električne napetosti,
- reševanja posadke plovila s poudarkom na posebnostih, ki bi lahko ogrozila življenja posadke in njih samih.

Gasilska enota na letališču Aviano jim je praktično prikazala reševanje posadke ponesrečenega leta F 16. V vaji so jim prikazali vse postopke, od prihoda gasilskih vozil na mesto nesreče in približevanja poškodovanemu letalu, do odpiranja kabine pilota (s poudarkom na katapultu, da ne pride do nepotrebne izstrelitve) in reševanja pilota iz kabine.

V času usposabljanja so imeli naši gasilski kandidati vso podporo odgovornih v gasilski enoti na letališču. Pokazali so zadovoljstvo nad pripravljenostjo naše slovenske gasilske enote (poznavanje sredstev in opreme), kot tudi zagnanostjo naših pripadnikov za opravljanje gasilskega dela. Eden od argumentov je bil tudi dobro poznavanje angleškega jezika in dobro sporazumevanje naših gasilcev s pripadniki njihove gasilske enote. Njihova pripravljenost za sodelovanje je bila izvrstna.

Tudi naši gasilci so dobili odgovore na vsa vprašanja, ki so se jim porajala v času usposabljanja in ponujena jim je bila pomoč pri pripravah naslednjih kontingentov. Vodja slovenske delegacije je menil, da so z usposabljanjem pridobili dragocene izkušnje, ki bodo gasilski enoti v pomoč za opravljanje vseh nalog na misiji. Bil je mnenja, da so na

usposabljanju pridobili več, kot so načrtovali. Na koncu je še poudaril, da se mu zdi smotrno tovrstno sodelovanje nadaljevati, kar bo koristilo pri predstavljanju Slovenije in SV. Pripomoglo pa bo tudi k varnosti pripadnikov slovenskih enot na mirovnih misijah (Poročilo z usposabljanja gasilske enote v letalski bazi Aviano v Italiji, šifra: 851-04-1/2004-35).

V poročilu o usposabljanju kandidatov za gasilsko desetino je bilo prikazano in povzeto tudi vmesno stanje drugih usposabljanj. Preverjanje znanja je bilo prav tako izvedeno v CU Vipava dne 8. aprila 2004 in 9. aprila 2004 iz naslednjih vsebin: Oborožitev, Taktika, RKBO, Inženirja in Zveze. Preverjanja znanja nista v celoti opravila dva kandidata. Udeležila pa sta se ga tudi kandidata, ki po lastni izjavi nista odslužila vojaškega roka. Splošna ugotovitev s preverjanja je bila, da kandidati poznajo določeno vojaško tematiko, vendar niso usposobljeni tako, kot zahteva program Osnovnega vojaškega strokovnega usposabljanja, in ne dosegajo postavljenih norm in kriterijev. Pred preverjanjem so kandidati zadolžili uniformo in ostalo intendantsko opremo v skladu s pripadajočimi normativi za poklicnega vojaka SV.

Devetnajstega aprila 2004 so kandidati začeli z usposabljanjem po skrajšanem programu Osnovnega vojaškega strokovnega usposabljanja (OVSU) - 1. del. Usposabljanje je potekalo v skladu z izdelanimi generacijskimi dokumenti. Odstopanj od programa usposabljanja ni bilo. Povprečna ocena streljanja je bila 4,28. Vsi kandidati so izdelali počasi goreči vžigalnik in vžgali eksplozivni naboj AMONAL 100g. V okviru usposabljanja je bilo izvedeno tudi tridnevno usposabljanje na poligonu Apače. Po zaključku usposabljanja je bilo izvedeno zaključno preverjanje usposobljenosti. Doseženi so bili naslednji rezultati: ocena IZURJEN – trije kandidati, ocena USPOSOBLJEN – deset kandidatov.

V organizaciji RUZR pa je bilo na letališču Brnik izvedeno usposabljanje za pridobitev javno priznane licence za letališkega gasilca (Poročilo o usposabljanju kandidatov za gasilsko desetino (ISAF), šifra: 871-03-20/2004-22).

V skladu z Direktivo za delovanje Slovenskega kontingenta v silah ISAF se je v letu 2005 nadaljevalo sodelovanje v tej mednarodni operaciji. Potrebno je bilo novo načrtovanje in izvajanje usposabljanja takratno izbrane gasilske desetine. Usposobili so jih s področja dela na letališčih, seznanili z opremo in delom na vojaškem letališču, osnovami vojaške taktike, minami, jih zadolžili z osebno oborožitvijo. Prav tako so izvedli psihološke priprave in streljanje z osebno oborožitvijo. Načrtovane aktivnosti so se izvajale od 5. junija do 24. junija 2005 (glej Tabelo 5.3).

Tabela 5.3: Načrt priprav gasilcev za delovanje v sestavi sil SIKON 4 ISAF (13. – 22. junij 2005 – Vojašnica Kranj)

Datum	Kraj izvajanja	Predmet, tema, vaja, vsebina
13.6.2005	Kranj: Ljubljana	Zdravniški pregled – I. skupina
14.6.2005	Kranj: Kranj	Osebna oborožitev
15.6.2005	Kranj: Crngrob	Streljanje AP
16.6.2005	Kranj: Brnik	Brnik: oprema gasilca in sredstva za gašenje
17.6.2005	Kranj: Brnik	Brnik: oprema gasilca in sredstva za gašenje
20.6.2005	Kranj: Ljubljana	Zdravniški pregled – II. skupina
21.6.2005	Kranj: Ambulanta Kranj Kranj: Kranj	Zdravstvena oskrba in PMP Osnove vojaške taktike
22.6.2005	Kranj: Kranj	Osnove vojaške taktike
23.6.2005	Kranj: Kranj Kranj: Kranj	Priprave na odhod na misijo, Preprečevanje stresa, Spoznavanje min
24.6.2005		Rezervni čas

Vir: Ukaz za izvedbo usposabljanja za pripravo SIKON 4 ISAF v mednarodni vojaški operaciji v Afganistanu (2005).

Na strelišču Crngrob so s pripadniki gasilske desetine izvedli pripravo na streljanje in streljanje z AP in pištolo Beretta. Zagotovljena jim je bila učilnica za usposabljanje, koordinirano je bilo usposabljanje na letališču Brnik z UZRS (Ukaz za izvedbo usposabljanja za pripravo SIKON 4 ISAF v mednarodni vojaški operaciji v Afganistanu, številka: 871-03-6/2005-23).

5.3 Izkušnje slovenskih gasilcev na misiji ISAF

V reviji Slovenska vojska je bil objavljen članek, v katerem so trije gasilci opisali, kako poteka misija v Afganistanu. Ravno takrat so bili doma na poletnem dopustu meseca julija, avgusta 2005.

Eden od gasilcev pravi, da se je odločil za misijo, ker je želel poskusiti novo in drugačno delo, da bi dobil mednarodne izkušnje, poleg tega pa je delo na misiji dobro plačano. Glede vojaškega usposabljanja pravi, da so bili nekoliko razočarani, ker ni bilo prilagojeno delu na misiji, saj bi moralo biti bolj namensko, na primer več streljanja s pištolo. So pa pozneje tudi že upoštevali njihove pripombe in so se fantje res začeli usposablјati tudi skupaj z vojaki. Licenco za letališkega gasilca so pridobili na Brniku. S tem so si pridobili znanje, ki je obsegalo poznavanje tipov letal in prometnega režima, reševanje, razumevanje komuniciranja med letališkim stolpom, letališčem in preostalimi udeleženci ter druga pravila. V Avianu so

bili deležni predstavitve nevarnosti pri bojnih letalih. Tako so bolje vedeli, kaj jih čaka na kabulskem letališču, saj na Brniku ne pristajajo letala s tako oborožitvijo.

Ko so se odpravljali na misijo, so sestavili seznam, kaj bi potrebovali. S seboj so vzeli dihalne aparate, kompresor za polnjenje dihalnih aparatov, kompletno zaščitno obleko, zaščitno obleko za nevarne snovi, obleko za zaščito pred visoko temperaturo, tako imenovano mizo za testiranje aparatov, testno mizo za maske in drugo. Opreme so imeli veliko, ampak so vso uporabljali. Na splošno so bili dobro opremljeni, potrebovali so morda še zmogljiv prenosni računalnik. Za sedem gasilcev so imeli le en računalnik, kar je premalo, poleg tega ga je bilo treba priklopiti z žico, potrebovali pa bi brezžično internetno povezavo.

Ko so prišli v Afganistan, so takoj občutili, da je svet tam drugačen. Resnično stanje je slabše, kot je bilo videti na fotografijah. Kanalizacija in vodovod nista urejena, hiše so večinoma iz blata, redke imajo strehe, elektriko imajo le nekatere premožnejše hiše. Afganistanci imajo svoje navade in način življenja, ki je drugačen od našega. Dolgo so živeli v izolaciji, predvsem verski, in talibanski način razmišljanja je še vedno opazen.

Na letališču v Kabulu so gasilci opravljali delo letališkega gasilca in preventivne naloge ter urili domačine v gasilstvu. Veliko so imeli tudi vaj, saj so pri vsakem letalu nekoliko drugačni postopki reševanja. Štirideset gasilcev iz različnih držav je v tistem času skrbelo za letališče Kaia, torej Kabul International Airport, in opravljalo vso požarno preventivo. Za brezhibnost opreme so skrbeli z rednim vzdrževanjem in opravljanjem drugih tehničnih nalog, kot sta na primer čiščenje letališke steze ali pobiranje padal letal F-16. Delo je potekalo v 24-urnih izmenah, gasilci so bili razdeljeni v dve skupini, v vsaki pa je delalo deset Evropejcev in prav toliko Afganistancev. Od februarja do julija 2005 so bili tam gasilci iz šestih evropskih držav, in sicer iz Švedske, Norveške, Islandije, s Finske, Danske in iz Slovenije. Po juliju 2005 so ostali Slovenci, Norvežani, Danci ni Finci. Sporazumevali so se v angleščini. Ker so pred odhodom opravili intenzivni tečaj angleščine na Ajševici, je bilo komuniciranje v tujem jeziku dobro.

Ves čas so bili v pripravljenosti, letališče je bilo odprto od zore do mraka. Vsak dan je priletelo oziroma odletelo do 150 letal, lahko pa tudi več kot 200. Večinoma so priletela velika letala, ki so oskrbovala ISAF. Veliko jih je vozilo nevaren tovor, zato je bila navzočnost gasilcev nujna že iz preventivnih razlogov. Prednost je bila skrb za delo na letališču, zato so morali biti ob morebitnih težavah z letali v dveh minutah na katerem koli delu letališča. Hitre intervencije so bile najpomembnejše. Za uspešno delo pa jih je pohvalil

tudi vodja letališča. Gasilci so bili mnenja, da so bili dobro usposobljeni za svoje naloge, ker večina dela v poklicnih enotah in imajo veliko prakse, kar je pripomoglo k učinkovitemu in uspešnemu delu. Svojo prakso in poznavanje dela gasilca so dopolnili z letališkim delom.

V prostem času so se rekreirali, hodili na fitnes, igrali odbojko, pospravljali, prali perilo, se pogovarjali z domačini. V času njihovega dela na misiji so bili glavni kuharji v restavraciji Nepalci. Surovine za obroke so dobivali iz EU. V kampu so si načeloma lahko izposodili avto, vendar so morali biti ves čas dosegljivi po prenosnem telefonu, tako da so jih lahko iz gasilske postaje poklicali, če so jih potrebovali. Če so prej obvestili nadrejene, so šli lahko tudi ven iz baze, s tem da so povedali približno uro odhoda in prihoda zaradi varnostnih razlogov (Šket Jarm 2005, 14-15).

Poklicni gasilec, ki je bil v tem času zaposlen v poklicni enoti Celje, pravi, da so bile prave informacije o Afganistanu vidne šele, ko so prišli na sam kraj misije. Sam se je udeležil misije v zadnjem delu, torej med avgustom 2005 in februarjem 2006. Za možnost udeležbe na tej misiji je izvedel od člana predsedstva GZS. Pri usposabljanjih se je kmalu videlo, da so imeli že dovolj izkušenj, razen morda ne toliko v letalstvu. Naredili so licenco za letališko osebje – gasilec na Brniku. Usposabljanje so imeli tudi v Kranju z vojsko. Ko so se stvari zaključevale in so naredili zdravniške preglede za licenco, je ostalo samo še štirinajst kandidatov. Povedal je, da so podpisali pogodbo z MORS za čas sedmih mesecev in zadolžili opremo bojevnika in opremo za gasilca preko UZRS. Nekaj težav se je pojavilo z opremo, vendar so dobili pozneje vso opremo še od predhodnikov. Njihov odhod je bil videti tako, da so se zbrali pred kasarno Moste in odšli z avtobusom v Köln. Pot je bila zanimiva, nekaj čakanja je bilo v koloni pred prvimi avstrijskimi tuneli. Ko so prišli v Salzburg na mejo, so morali počakati na nemško vojaško policijo, da jih je spremljala na poti po Nemčiji, ker so bili oboroženi. Z navigacijo nemške vojaške policije so se izgubili in so najprej prispeli na napačno stran letališča v Kölnu. Na letališču jih je čakalo letalo, ki jih je odpeljalo proti Aziji. Presenečeni so bili, ker so se vmes ustavili oziroma pristali na vmesni postaji, kjer ima nemška vojska dovoljenje za pristajanje svojih letal. Baza je bila v Uzbekistanu, ki meji na Afganistan. Drugi dan zjutraj so dobili nazaj potne liste, ko so odhajali na vojaška transportna letala, ki so jih peljala na končni cilj. Poklicni gasilec pravi, da prizora, ko je stopil iz letala, ne bo nikoli pozabil, saj ga lahko vidiš samo enkrat in pusti življenjski vtis ob občutku vročine, sonca in težke vojaške opreme. Tam jih je pričakalo nekaj gasilcev, ki so bili prosti. Z njihovo pomočjo so začeli urejati začasne nastanitve in pozneje tudi vse formalnosti. Po prihodu na samo postajo so se predstavili vsem, tam so jim razkazali vso opremo in orodje. Prve dni so se spoznavali s

sistemom dela in z uporabo vozil ter s samo taktiko, pri kateri so opazili tudi razlike, saj so prihajali iz različnih držav. Ampak zadeve so uredili, z zavedanjem, da so vsi na eni strani in tam z enakim namenom.

Na začetku dela in urejanju vseh formalnosti lahko pride do zmedenosti, vendar se da hitro vpeljati v sistem. Pri delu so imeli dosti svobodne roke in tu je bila vidna razlika med njegovim prvim delom na misiji in pozneje, ko se je vrnil kot civilna oseba. Delovnik je trajal od devete ure zjutraj do drugega dne do devetih. Čez dan so opravljali preglede vozil in opreme, preizkušali delovanje črpalke in vseh sistemov, povezanih s črpalko. Vsak dan so opravili tudi bolj temeljit pregled enega izmed vozil, ki so mu očistili vse prostore in kabino. Preostali čas so si lahko zapolnili sami.

V njihovi izmeni je bilo 12 gasilcev iz različnih držav. Slovenski gasilci so bili najprej skupaj v izmeni, pozneje pa so se razdelili. V eni izmeni so delali Norvežani, Finci in Slovenci, v drugi Norvežani, Danci in Slovenci. Slovenci so na začetku delali samo kot gasilci, na koncu pa so dobili tudi pozicijo namestnika vodje, kar je bil uspeh vsaj za nekatere. Z znanjem niso zaostajali, na nekaterih področjih so ga imeli celo več kot ostali. V izmeni so delali tudi z domačini gasilci, veliko jih je bilo starejših, ki pa so znali tudi samo sedeti v šotoru, piti kavo in klepetati. V večernih urah so morali očistiti pristajalno stezo z posebnimi pometači. S tehniko je bilo več težav, saj vzdrževanje opreme ni bilo pravilno (nepoznavanje vozil s strani delavnice) in eno izmed vozil je bilo ves čas v okvari. Med zimskim časom so imeli veliko dela tudi s čiščenjem snega na vseh površinah letališča (de-icing) in z razdelitvijo letal pred vzletom.

Proti koncu misije so izvedeli, da morajo vso opremo, ki jo je slovenska država poslala z gasilci v Afganistan, začeti pakirati, ker je Slovenija zaključila s sodelovanjem gasilske enote na tej misiji, in je bilo potrebno vso opremo pripraviti za transport nazaj domov.

Naloge, ki so jih opravljali kot letališki gasilci, so potekale znotraj baze. Če so hoteli oditi v drugo bazo, so morali zaprositi za dovoljenje, se opremiti v polno opremo, ki je znotraj baze načeloma ni bilo potrebno nositi. Vedno so bili v pripravljenosti, pokritost dela pa je obsegala celo bazo. Njihove naloge so bile različne. Skrbeli so za požarno preventivo (prevoznost cest, delovanje gasilnikov, sistemi alarmiranja ...), po bazi so razvažali vodo, čistili so letalske steze (pesek), pospravljali padala za letali F-16.

Najbolj pogoste intervencije so bile pregrete zavese. Pesek na stezi je lahko povzročil, da je prišlo do počene gume, ki je zanela požar. Travniški požari so se zgodili predvsem zaradi vaj, ki so jih opravljali s fosforjem (uporabljali so ga pri preusmerjanju raket, ki so ciljale letala, ko so ta pristajala – takrat je najbolj primeren čas za ciljanje letal, ki so v takem primeru lahke tarče). Pozorni so morali biti na minska polja (ob cestah so lahko bile postavljene daljinsko aktivirane mine), namreč bilo je nevarno voziti od travniških poti. Po pregledih naj bi načeloma bile poti čiste, vendar za to ni bilo izdanega certifikata.

Bili so mnenja, da so bili kot gasilci v slabšem položaju kot vojaki. Omenila bom opombo gasilca, ki se je izrazil, da ko te SV spravi na mesto, si za njih samo kljukica na papirju, ne poskrbijo dovolj za tvoje potrebe, bolje je, da se znajdeš sam oziroma kot skupina. Dnevi usposabljanj niso bili plačani, URSZR jim je vrnila denar samo za tiste dni, ki so jih gasilci opravljali v času službe oziroma so manjkali na svojem delovnem mestu. Opremo so lahko določili sami. URSZR je samo preverila, kaj so vzeli in dodala potrebno. Fantje so bili mnenja, da bi se roki na misiji lahko skrajšali na 4 mesece, da ne bi bilo potrebno zraven šteti in plačevati še dopusta. Imeli so nekaj težav in zamud v zvezi s transportom. Ampak bili so plačani za vsak dan, ki je bil v sklopu misije, tako da je bilo odvisno od posameznika, kako močno so ga motili taki in podobni zapleti.

Prihod zadnjih sedmih gasilcev iz Afganistana konec februarja 2006 je tudi pomenil konec rotacij za slovenske gasilce. V sklopu Slovenske vojske slovenski gasilci niso več odhajali na misijo po tem datumu. Trije gasilci so se pozneje odpravili na misijo preko mednarodnega razpisa.

V Natovih operacijah kot so ISAF, KFOR in ostale, se določene ljudi za delo na misijah začne iskati med civilisti oziroma med nekdanjimi vojaki, ki so bili prej tam na določenih delovnih mestih. Pozneje se jim ponudi delo kot civilnim osebam, za večje plačilo kot prej.

Za zaposlitev civilistov v silah ISAF skrbi pisarna CPO (Civilian Personnel Office), ki je zadolžena za pripravo razpisov in pogojev, ki jih morajo kandidati izpolnjevati. Pozneje nudijo vso potrebno podporo za kandidate, ki pridejo zanje delat. Za te kandidate oziroma civilne osebe se uporablja izraz ICC (International Civilian Consultant).

CPO pisarna spada pod okrilje ISAF-a, vendar pa je podrejena osebju v Bruslju, saj od tam prihajajo podatki, katere strokovne lastnosti naj bi kandidati imeli za katero pozicijo. Pisarno

vodi oseba, ki je izbrana na razpisu pisarne v Bruslju. Zadolžena je za razvoj in pridobitev osebja za začetek delovanja pisarne, vsak vodja si izbere ekipo, ki bo delala v pisarni.

V Natovih organizacijah težijo k temu, da določene službe prevzamejo domačini, katere potem nadzorujejo vojaki oziroma ICC, ki so usposobljeni za določeno delovanje operacije. ICC so tudi kot nekakšen vmesni člen pri prehodu od vojaških uslužbencev, ki na začetku pokrivajo to delo, do predaje tega domačinom.

V primeru domačih gasilcev v Afganistanu še vedno nadzoruje njihovo delo ISAF. Oni bodo pozneje, ko se bo organizacija umaknila, prevzeli delo in naloge, kar pa seveda ne velja za vsa področja. Na določenih področjih ostanejo v glavnini vojaški uslužbenci.

V Kabulu je moralo priti do določenih sprememb na letališču, ker države članice Nata niso več hotele prispevati ljudi za gasilsko postajo in so tako pospešeno iskali gasilce v civilni sferi.

V Afganistanu na letališču Kaia domačini še niso bili sposobni prevzeti celotnega delovanja letališča v svoje roke, predvsem zaradi predpisov in kriterijev ICAO (International Civil Aviation Organization). Tako so se v ISAF-u odločili, na podlagi priporočil, da bodo poiskali ljudi v civilni sferi in jim ponudili delo gasilcev kot ICC.

Gasilec, ki mi je podal te informacije, in njegov poznejši sodelavec sta se zanimala za tovrstno delo. Vse potrebne informacije sta si pridobila sama. Na podlagi referenc s strani Norvežanov, s katerimi sta že sodelovala, sta hitro prišla v izbor za zaposlitev. Nekaj časa je trajalo, preden sta odpotovala v tujino. Potrebno je bilo urediti papirje, zdravniško mnenje in opraviti pogovor po telefonu, da so lahko preverili njuno znanje angleščine. Ko sta dostavila vse potrebne dokumente, so jima poslali datum oziroma so ju prosili, če jih lahko obvestita, kdaj bi lahko prišla na delo. Odločila sta se za mesec oktober 2006. Ko so jima določili točen datum odhoda nazaj v Afganistan, sta dobila še izvod pogodbe, podpisane s strani odgovorne osebe za zaposlitev civilnih oseb.

Za napotitev na mesto zaposlitve poskrbijo v CPO pisarni, ki je zadolžena za delo s civilnimi osebami. Rezervirali so jima mesto na letalu, dali vse potrebne informacije, ki sta jih potrebovala za pot, z vsemi telefonskimi številkami za primer, če bi prišlo na poti do česa nepredvidljivega. Uredili so jima zavarovanje za poškodbe in življenjsko zavarovanje. V primeru, če bi se jima kaj hudega zgodilo, bi bila njuna družina preskrbljena.

Ko sta uredila vse potrebno, so prišli ponju iz gasilske postaje iz vojaškega tabora Kaia. Odpeljali so ju na postajo, kjer sta spoznala sodelavce in zopet srečala domačine. Med časom od februarja do oktobra 2006 so se stvari na letališču dokaj spremenile.

Takoj na začetku sta dobila zadolžitev – ureditev sobe z izolirnimi dihalnimi aparati. Čez nekaj časa se jima je pridružil še tretji slovenski gasilec.

Kmalu za tem je prišlo do zamenjave vodilnih na postaji. Pozneje so zato na delo prihajali samo še Angleži in Američani, saj drugi niso izpolnjevali pogojev, ki jih je novi šef postavil za sprejem. Vendar so se slovenski gasilci z vsemi dobro razumeli, saj so imeli tisti, ki so prihajali iz Evrope, prednost, ker so dobro poznali opremo, ki so jo imeli na postaji. Namreč ameriška oprema se zelo razlikuje od gasilske opreme, uporabljene na afganistanski gasilski postaji.

Imeli so tri mesece poizkusne dobe, da so lahko dokazali, da res izpolnjujejo vse pogoje. Potem so dobili pogodbo za eno leto, ki so jo lahko prekinili, kadar so hoteli, s tem da so morali to sporočiti en mesec prej.

Z novim šefom postaje se je začelo veliko vaj in izobraževanj. Vsak dan so imeli po dve ali tri učne ure in kar nekaj vaj na terenu. Na začetku v obliki simulacij. Pozneje so prešli na prava letala, kjer so se spoznali s postopki vstopa in z zaustavitvijo vseh sklopov letala, če bi prišlo do kakšnih poškodb osebja na letalu. Vsak mesec so obnovili znanja na vseh tipih letal, ki so pristajala in vzletala na letališču. Pozneje so prešli na helikopterje in vsa bojna letala, ki so bila v bližini. Delo, ki je prej potekalo v dveh izmenah, je prešlo v tri izmene. Izobraževanja so bila bolj namenjena domačinom, ki so delali na postaji, saj so jih hoteli usposobiti za samostojno delovanje. Po nekaj preteklih mesecih so ugotovili, da bo potrebno še nekaj let, preden bodo službo lahko prevzeli domačini sami.

Gasilec, s katerim sem se pogovarjala, je edini slovenski gasilec, ki je v Afganistanu ostal dve leti. Malo pred njegovim odhodom so se začele razmere na letališču spreminjati. Afganistansko vlado je podprla ICAO in ji začela nuditi tako finančno kot organizacijsko podporo. Z organizacije so poslali vodjo gasilcev, ki je imel nalogo, da izbere ljudi s strani domačinov za potrebe civilnega dela (do tedaj je te potrebe pokrivala enota ISAF-a) in jih napoti na šolanje, za katero je plačala afganistanska vlada. Plačala je tudi potrebno opremo in vozila. ISAF enota se je začela krčiti tako, da če jo je kdo zapustil, v nadaljnjem ni prišlo več do zamenjave. Kmalu so spet prešli na dvoizmensko delo (24/ 24-urni delavnik). Ko je prišla prva skupina iz šole, so jim omogočili, da je delala z njimi. Na letališče so prispela prva vozila iz Avstrije iz podjetja Rosenbauer.

Ko je prišla iz izobraževanja zadnja skupina, so se začele pojavljati težave med njimi. Obljubljeno plačilo na začetku je bilo kar veliko, pozneje pa so dobili plačano manj in zato jih

je veliko prenehalo z delom. Tako se je spet vsa dejavnost prenesla na ISAF-ovo postajo. Pozneje so se začeli dogovori z vlado, da bodo dobili višjo plačo in začeli z delom. Tako je prišel tudi čas gasilčevega odhoda nazaj v Slovenijo. Bil je zadovoljen s svojim delom, s katerim je pokazal, da se lahko slovenski gasilci primerjajo z vsemi, ki so delali tam. Tudi za njegovo pot domov je poskrbela CPO pisarna.

6 SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ

Ne glede na to, da je bila prva ideja o diplomskem delu malo lažje in krajše opredeljena, nisem mogla mimo različnih informacij, ki so se ves čas dela odpirale. Moj osrednji cilj je bil napisati diplomsko nalogo na temo slovenskih gasilcev. Vedela pa sem, da se bo težje izogniti primerjavam slovenskih gasilcev z gasilci v drugih operacijah. Prvega dela naloge ne bom uporabljala samo kot primerjavo, ampak raje v prvi vrsti kot dokaz, ali obstajajo gasilci v operacijah Nata in v drugih operacijah. Podatki so skopi in dokazljivost tega vprašanja ni enostavna.

Ni lahko opredeliti dela in vloge gasilcev v različnih mirovnih operacijah, ki sem jih omenila zgoraj in še v vseh tistih, ki jih nisem omenila. Bolj podrobno sem si ogledala nekaj operacij Nata, v katerih so sodelovali gasilci, in ugotovila, da niso sestavni del samo Natovih operacij. Delo, ki ga opravljajo gasilci izven svojih držav, je na nek način zelo podobno delu poklicnega gasilca, s tem da dosti del opravljajo tudi na letališčih, za kar potrebujejo dodatna usposabljanja, kakor so jih imeli slovenski gasilci za delo na afganistanskem letališču. S tem so si pridobili potrebne licence in znanje. V glavnem izvajajo požarno varnost in skrbijo za požarno preventivo. Vsak vojaški tabor na neki mirovni misiji postane kot majhno mesto, ki potrebuje tudi zaščito požarne vrste. Ko pa pridemo do napetih razmer ali pomembnih stičišč, kot so letališča, se potreba bo vsakovrstni zaščiti samo še poveča. Vzpostavljanje miru, ohranjanje stanja in varovanje tudi za gasilce na misijah dobi svoj pomen. Varujejo vojake in lokalno prebivalstvo. Pomembna je humanitarnost, ki jo jaz vidim v pomoči lokalnim gasilcem ogroženih držav, nabiranju gasilske opreme po celem svetu, skrbi, da so lokalne gasilske postaje ocenjene in modernizirane. Reševanje življenj in vsaka taka oblika pomoči so sploh neprecenljivo delo.

Zanimivo je bilo raziskovati in opazovati, kako so se ves čas pisanja naloge pojavljale nove teme in informacije o gasilcih na misijah po svetu. Sama bi z lahkoto potrdila besede Milana Dubravca in drugih, ki pravijo, da so gasilci prisotni na vseh misijah po svetu. Me je pa neka mera raziskovanja pripeljala do velikih korporacij, vladnih in nevladni organizacij, ki pošiljajo med drugim tudi svoje gasilce v različne mirovne operacije. Sprva sem mislila, da to samo še bolj potrjuje mojo hipotezo. Izkazalo pa se je, da sem se znašla v popolnoma novi temi, vredni raziskovanja, ki je zame zaenkrat preobširna. Seveda, kot omenjeno že v opredeljevanju temeljnih pojmov, mirovne operacije so aktivnost različnih organizacij. Tudi

gasilce na mirovne operacije ali pa samo v predele, kjer države potrebujejo pomoč po poplavih ali drugih nesrečah, pošiljajo različne organizacije. Tudi v nalogi so omenjene na primer WSI (Wackenhut Services Incorporated), ki je pravzaprav neke vrste podružnica TWC (The Wackenhut Corporation), ki je združena z Dansko firmo Group 4 Falck. Ko sem raziskovala njihove ekonomske opredelitve in pogodbe, mi je bilo jasno, da gre za neko zelo razvejano korporacijo. Ponujajo veliko vrst zaščite in varnosti. Samo gasilstvo je znotraj tako množične ponudbe komaj opazno. Omenila sem FRDP (Fire Rescue Development Program), nevladno organizacijo, ki pošilja svoje gasilce po vsem svetu, med drugim so bili tudi na Kosovu in v Črni gori v času nemirov. Omenjeni sta mi bili tudi korporaciji iz Amerike in Kanade kot sta KBR in ATCO, ki sta imeli večinski delež v Iraku in Afganistanu. Delo v takih korporacijah ti omogočajo med drugim poznanstva, dobre reference prejšnjih delodajalcev in certifikat, ki ga zahtevajo (ni pogoj, pozneje se lahko pridobi njihovega). Hočem reči, da so tudi to nekatere izmed možnosti, znotraj katerih lahko delajo gasilci v mirovnih operacijah. Možnosti vključevanja posameznih akterjev v misije so kar naenkrat postale skoraj neomejene. Gasilci se vključujejo v misije preko lastnih vojaških sil, preko vladnih organizacij, nevladnih organizacij, velikih korporacij. Kljub vsemu temu hipoteze, da so gasilci prisotni v operacijah Nata, ne morem ne zavreči in prav tako je ne morem v celoti potrditi. Kolikor kaže, da vse te organizacije dokazujejo vključenost gasilcev v misije, pa so po drugi strani preštevilne, da bi lahko vsako posebej preučila in našla znotraj nje iskane akterje.

Slovenski gasilci so odšli v Afganistan integrirani v Slovensko vojsko. Pozneje pa je ISAF začel iskati gasilce in drugo osebje preko internetnih razpisov in integracija v razne oborožene sile ni bila več pomembna oziroma v primeru naših gasilcev ni bila več potrebna. Kot mi je bilo povedano, so celo nekateri gasilci, ko so odhajali iz ISAF-a, iskali delo pri večjih korporacijah in so delo v ISAF-u navajali kot referenco. V vojaškem taboru v Kabulu je delovalo tudi podjetje ATCO FRONTTEC, ki je skrbelo za vsa vzdrževalna dela na vozilih in instalacijah v taboru in tudi to podjetje je iskalo ljudi za delo pri njih. Vsaka vojska potrebuje nekoga, ki štiti njeno letalsko opremo ali štiti njihove nastanitve na misijah. Od kje vse pa pride ta pomoč, je težko v celoti ugotoviti. Lahko pridejo varovat letališča, učiti krajevno gasilstvo in reorganizirati gasilske službe prizadetih držav ali držav v vojni, pripeljejo lahko uporabno gasilsko opremo, pomagajo medicinskemu osebju in celo varujejo ljudi iz ruševin ali avtomobilskih nesreč. Pridejo znotraj vojska, skupaj z vojaki, lahko pomagajo kot humanitarci ali pogodbeniki velikih organizacij, podjetij in korporacij. Spekter možnosti, od

kje vse lahko gasilec pride na neko določeno misijo, je postal nezajezljiv in zaradi tega se moje raziskovanje na tej točki konča. Subjekti raziskovanja so postali večplastni in strukturno prezahtevni, da bi jih vključevala v nadaljnje raziskovanje. Verjamem tudi, da je težko točno definirati poimenovanje določene oblike mirovnih operacij in da je težko določiti vsakega posameznega akterja v posamezni mirovni misiji.

Slovenski gasilci so v Afganistan odšli prostovoljno. Sami so se odločili, da želijo sodelovati v silah ISAF in tako v okviru Slovenske vojske doprinesiti k mednarodnemu miru in varnosti. Preden so odšli na misijo, so opravili kar nekaj usposabljanj in treningov. Tam, kjer jim je znanja primanjkovalo, so ga nadomestili. Omogočeno jim je bilo delo z orožjem in prav tako še dodatna znanja, ki so jih potrebovali za delo gasilca na letališču. Med njimi so bili poklicni kot tudi prostovoljni gasilci in drugi kandidati z ustreznim gasilskim znanjem. Že to, da želi posameznik sodelovati v tako velikem projektu, je prvo orožje, orožje miselne pripravljenosti. Ker verjamem, kot sem slišala od gasilcev, je Afganistan nek popolnoma nov svet. V prvi vrsti je potrebna odločitev vsakega posameznika, da se odloči za tako delo, in na podlagi pogovorov z našimi gasilci, so si ti to delo želeli opravljati. Kakšni so razlogi posameznika, tukaj ni bistveno. Če na kratko povzamem, so se v času usposabljanja udeleževali vojaškega testiranja in usposabljanja, usposabljanja za letališkega gasilca, opravili so varnostno preverjanje, zdravniške preglede, obveščevalne priprave. Opremo, potrebno za njihovo delo, so lahko izbrali tudi sami, dodana jim je bila tudi vojaška zaščitna oprema in oborožitev. Omenili so, da jim je manjkala predstava o razmerah na misiji, ker niso imeli nobenega predhodnega izvidništva. Kar se tiče same njihove opremljenosti, sem dobila občutek, da jim opreme ni primanjkovalo in da so tudi z opremo na letališču znali ustrezno rokovati. Bili so pohvaljeni za dobro sodelovanje in dobro poznavanje svojega dela. Pozneje so gasilcem, ki so se vrnili na afganistansko letališče kot pogodbeniki, Norvežani omogočili reference, zaradi predhodno dobro opravljenega dela. Glede na pogovore z gasilci in pregledane dokumente, ki so opisovali usposabljanja in priprave, bom drugo hipotezo potrdila. Ne morem zagotovo reči, da v celoti, ker nisem usposobljena za pregled dela nad gasilci, vendar v vsem tem času pregledovanja dokumentacije in pogovorov nisem zasledila nobene konkretne pritožbe s strani gasilcev, da oprema ne bi bila zadovoljiva ali da niso bili ustrezno pripravljene za delo gasilca v Afganistanu. Glede na to, da je bila to prva misija naših gasilcev, je prostor za majhne napake dovoljen. Vedno tudi ni vse potekalo gladko ali brez zapletov, vendar se mi zdi, da so delo korektno in dobro opravili. Vsi so prinesli nazaj s seboj neprecenljive izkušnje, ki jim bodo pomagale tudi pri samem gasilskem poklicu doma.

Morda to, kar bom omenila, ni čisto povezano s temo usposobljenosti in pripravljenosti, je pa povezano z mojim lastnim zanimanjem. Vprašala sem jih, če jim je bila ponujena kakšna pomoč v obliki psihoterapevta, ko so se vrnil domov. Eden izmed njih je ostal na misiji približno dve leti in nisem mogla, da ne bi pomislila, kakšne so lahko posledice za nekoga, ki zapusti družino in odide na vojno območje za nek določen čas. Imeli so možnost psihoterapevta v Celju, če sem prav razumela, na lastne stroške. Verjamem, da so kot gasilci že v duhu bolj požrtvovalni ljudje in prenesejo marsikatero nesrečo, vendar sem mislila, da jim bo možnost pogovora z usposobljeno osebo bolj dostopna. Ne glede na vse, nedvomno se iz vsake izkušnje učimo. Vprašamo se lahko, kaj vse potegne za seboj sodelovanje v mirovni operaciji, koliko priprav in sodelovanja. Včasih so bili vojaki edino osebje v mirovnih operacijah, zdaj so pa samo še ena izmed udeleženi skupin.

Ne glede na sodelovanje in dobro opravljeno delo gasilcev v Afganistanu je pomembno tudi sodelovanje znotraj lastne države in posameznih državnih organov, sodelovanje vojaškega in civilnega dela države. Gasilci so v času priprav na misijo v silah ISAF sodelovali s Slovensko vojsko. Po njihovih besedah sodelovanje ni bilo enostavno. Slovenska vojska naj bi imela do njih podcenjevalen odnos. Skoraj vsi so to omenili. Motilo jih je, da ni bilo predhodnega izvidništva na terenu v Afganistanu, na podlagi katerega bi že od začetka znali bolje izbrati opremo in se še bolje pripraviti. Tereni za vaje, ki so jih uporabljali gasilci med pripravami, niso bili najboljši. Ko so zaprosili za določeno osebno opremo, so bile njihove prošnje večkrat spregledane. Ko smo govorili o psihičnih težavah, so znali omeniti, da jih že različne slovenske institucije povzročajo dovolj.

Kot sem že omenila, je bila to za Slovenijo posebna oblika sodelovanja in prepričana sem, da se s prakso stvari znajo izboljšati. Vendar vseeno ostaja za gasilce taka oblika sodelovanja v silah ISAF enkratna in zaenkrat neponovljiva.

Ko se je pojavila druga oblika sodelovanja, so jo trije gasilci izkoristili in se v Afganistan vrnili samostojno. ISAF je preko mednarodnega razpisa iskal ljudi v civilnih sferah, ki so pripravljeni še pomagati pri usposabljanju lokalnih afganistanskih gasilcev in še vzdrževati delo na letališču Kaia. Gasilci so bili za delo izbrani na podlagi priporočil, ki so jih navedli v svojih prijavih. Na delo se je načeloma lahko prijavil vsakdo, ki je izpolnjeval pogoje. Tukaj več sodelovanja s Slovensko vojsko ni bilo. Vse se je urejalo preko posebnih pisarn, ki so poskrbele za pot, namestitev, opremo, urejeno dokumentacijo in še ostalo, kar je bilo potrebno za ustrezno delo.

7 ZAKLJUČEK

Pri odhodu slovenskih vojakov v posamezne mirovne operacije gre za demonstracijo namere in pripravljenosti slovenske države, da tudi sama prispeva k prizadevanju mednarodne skupnosti za mir. Slovenija sodeluje in dokazuje, da lahko tudi majhna država aktivno prispeva k varnosti in stabilnosti. Sodelovanje slovenskih vojakov na mirovnih operacijah v tujini se v zadnjih letih širi tudi v smislu nalog, ki jih opravljajo (Juvan 2005, 175-185). Med naloge (zbiranje informacij, varovanje objektov, patroljiranje ...) lahko štejemo tudi naloge slovenskih gasilcev, ki so jih upravljali v Afganistanu kot del Slovenske vojske. Njihovo delo je bilo dokaj obširno. Varovali so letališče v smislu požarne varnosti in preventive, učili gasilskega poklica domačine, skrbeli za varno vzletanje in pristajanje letal, gasili so travniške in druge požare, pregledovali in skrbeli za opremo. Niso pa prinesli v Afganistan le fizične pomoči, ampak tudi državno prepoznavnost. Z drugimi udeleženci misije so dobro sodelovali in si tako pridobili reference za nadaljnje sodelovanje.

V mirovnih operacijah ZN sodelujejo poleg vojaškega osebja in civilne policije tudi civilni strokovnjaki. Osebe se prilagodi potrebam mirovnih operacij. Struktura posamezne operacije je odvisna od problemov, ki jih je na konfliktnem območju treba rešiti. Kadrovanje za potrebe mirovnih operacij je zahtevana naloga tudi za vsakega posameznika, ki v njej sodeluje (Garb 2005, 54-55). Osebe, ki v mirovnih operacijah sodeluje, izberejo države ali pa se za delo na operacijah lahko javijo kot posamezniki. V začetnem delu operacije v Afganistanu so se gasilci na misijo odpravili v okviru Slovenske vojske. Ko se je zadnja skupina vrnila domov in s seboj pripeljala vso opremo, je bilo služenje gasilcev v vrstah Slovenske vojske končano. Trije posamezniki so se vrnili v Afganistan samostojno. Podpisali so pogodbo s silami ISAF in se vrnili na misijo v sklopu te organizacije. Skozi diplomsko delo sem prikazala, da je organizacij, ki preko pogodb najemajo posameznike, veliko. Od začetka spremljanja dela naših gasilcev v silah ISAF je bilo opaziti spremembe. Odšli so na misijo skupaj s Slovensko vojsko, skupaj so potovali in se celo v njenem sklopu izobraževali in usposabljali. Konec leta 2006 pa so se gasilci vrnili na misijo sami. Skrb za njihov prihod, nastanitve, potrebne preglede in licence je prevzela druga organizacija. Niso več sodelovali s Slovenijo ampak z organizacijo, ki jih je najela za delo na afganistanskem letališču. Možnosti za zaposlitev so presegle državne meje. Po presegu teh možnosti in toliko oblik in akterjev, ki delujejo v mirovnih operacijah, se je zame raziskovanje končalo. Laično lahko rečem, da so gasilci prisotni vsaj v vseh tistih mirovnih operacijah, ki imajo letališča, ki jih je potrebno varovati in za njih skrbeti. Države, ki so v konfliktnih situacijah, navadno pomoč potrebujejo na več

področjih. Vojska, policija, gasilci, medicinsko osebje, humanitarne dejavnosti, vsi delujejo povezano in podpirajo državo, ki jih potrebuje, in eden drugega. Niti ni tako nenavadno, da so med osebjem na mirovnih operacijah tudi gasilci. Njihovo delo je prav tako pomembno in večstopenjsko kot delo vsakega drugega akterja, ki se trudi nuditi pomoč, bodisi kot posameznik bodisi v sklopu svoje države.

Slovenija še vedno nadaljuje delo v operaciji kriznega odzivanja v Afganistanu z različnimi akterji, vendar trenutno gasilcev ni več med njimi.

LITERATURA

1. Camopuzano, Jesus. 1999. SFOR fire Department, prevention and intervention. *SFOR Informer* #71, 29. september. Dostopno prek: <http://www.nato.int/sfor/misc/firebrig/t990930a.htm> (21. november 2007).
2. *Careerbuilder.com*. Dostopno prek: <http://www.careerbuilder.com/> (15. maj 2008).
3. Carew, Marcella. 2005. United Nation's Congo ARFF, MONUC's world class fire fighters. *Aviation fire journal*, september/oktober. Dostopno prek: http://www.au.af.mil/awc/africom/documents/monuc_aviation.pdf (17. marec 2007).
4. *Dopolnilo št. 2. Direktive za delovanje SICON v operaciji ISAF*. Šifra: 871-03-14/2004-65, z dne 21. 10. 2004. Ministrstvo za obrambo. Generalštab Slovenske vojske.
5. *Firehouse.com*. 2003. Dostopno prek: <http://cms.firehouse.com/content/contributor/bio.jsp?id=84> (19. maj 2009).
6. *Firefighters prepare for military service in Iraq*. 2006. Dostopno prek: <http://www.newsroom.dc.gov/show.aspx/agency/fems/2/release/7507/year/2006/month/5> (8. maj 2008).
7. *(F.R.D.P) Fire Rescue Development Program*. Dostopno prek: <http://www.frdp.org/> (19. maj 2009).
8. *Gasilska brigada Ljubljana*. Dostopno prek: <http://www.gasilskabrigadaljubljana.si/> (24. marec 2009).
9. *Gasilska desetina ISAF VI*. Šifra: /, z dne 7. 5. 2004. Ministrstvo za obrambo. Služba za organizacijo in kadre.
10. Garb, Maja. 2005. Mirovne operacije Organizacije združenih narodov. V *Mirovne operacije in vloga Slovenije*, ur. Ljubica Jelušič, 51-55. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
11. Grošelj, Klemen. 2007. *Slovenija v svetu mirovnih operacij*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
12. *(ICAO) International Civil Aviation Organization*. Dostopno prek: <http://www.icao.int/> (20. april 2009).
13. *Iraq: Emergency services lack capacity*. 2007. Dostopno prek: <http://www.irinnews.org/Report.aspx?reportId=71741> (8. maj 2008).
14. Jelušič, Ljubica. 2005. Mirovne operacije: opredelitve, problemi, prihodnost. V *Mirovne operacije in vloga Slovenije*, ur. Ljubica Jelušič, 11-13. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

15. Juvan, Jelena. 2005. Slovenska vojska v mirovnih operacijah. V *Mirovne operacije in vloga Slovenije*, ur. Ljubica Jelušič, 175-185. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
16. *Kandidati za mednarodno vojaško operacijo ISAF – gasilci*. Šifra: 871-03-1/2005-182, z dne 26. 7. 2005. Ministrstvo za obrambo. Poveljstvo sil.
17. Klunnyk, Maksym. 2007. HQ KFOR fire and rescue section. *KFOR chronicle*, 30. april. Dostopno prek: <http://www.nato.int/kfor/chronicle/2007/2007.htm> (26. november 2008).
18. Marut, Nicolas. 2000. SFOR helps to fight a fire. *SFOR Informer* #90, 21. junij. Dostopno prek: <http://www.nato.int/sfor/indexinf/90/fireman/t000623m.htm> (20. november 2007).
19. *Menjava kontingenta Slovenske vojske v Afganistanu*. 2009. Dostopno prek: <http://www.slovenskavojska.si/odnosi-z-javnostjo/sporocila-za-javnost/novica/nov/menjava-kontingenta-slovenske-vojske-v-afganistanu/> (28. marec 2009).
20. *MONUC*. Dostopno prek: <http://monuc.unmissions.org/> (1. junij 2008).
21. Muñoz Rivas, German Francisco. 2003. There when needed and before. *SFOR Informer* #165, september. Dostopno prek: <http://www.nato-otan.org/sfor/indexinf/165/p10a/t02p10a.htm> (27. november 2007).
22. Paulsen, Ystein. 1999. Royal Air Force fire service in Split. *SFOR Informer* #76, 9. december. Dostopno prek: <http://www.nato.int/sfor/sfor-at-work/raffire/t000120a.htm> (21. november 2007).
23. *Poročilo o usposabljanju kandidatov za gasilsko desetino (ISAF)*. Šifra: 871-03-20/2004-22, z dne 27. 7. 2004. Ministrstvo za obrambo. Poveljstvo sil.
24. *Poročilo z usposabljanja gasilske enote v letalski bazi Aviano v Italiji*. Šifra: 851-04-1/2004-35, z dne 23. 7. 2004. Ministrstvo za obrambo. Slovenska vojska.
25. *Povelje za izvedbo premika in napotitev skupine gasilcev v sestavo SIKON v Afganistanu*. Šifra: 871-03-21/2004-55, z dne 19. 8. 2004. Ministrstvo za obrambo. Poveljstvo sil.
26. *Povelje za pripravo – dopolnilo št. 1 SIKON 4 ISAF v mednarodni vojaški operaciji v Afganistanu*. Šifra: 871-03-38/2004-128, z dne 22. 6. 2005. Ministrstvo za obrambo. Poveljstvo sil.
27. *Povelje za pripravo SIKON 4 ISAF v mednarodni vojaški operaciji v Afganistanu*. Šifra: 871-03-38/2004-66, z dne 12. 4. 2005. Ministrstvo za obrambo. Poveljstvo sil.
28. *Predlog za prerazporeditev pravic porabe finančnega načrta Ministrstva za obrambo za leto 2004*. Šifra: 404-05-1/04-, z dne 12. 3. 2004. Ministrstvo za obrambo.
29. *Priprava gasilcev za sodelovanje v mirovni operaciji ISAF v letu 2005*. Šifra: 871-03-1/2004-271, z dne 23. 12. 2004. Ministrstvo za obrambo. Poveljstvo sil.

30. *Pripravljalni ukaz za oblikovanje in pripravo SICON III v sestavi sil ISAF 7 v mednarodni operaciji OZN v Afganistanu.* Šifra: 871-03-17/2004-32, z dne 23. 9. 2004. Ministrstvo za obrambo. Poveljstvo sil.
31. *Sklenitev delovnega razmerja za določen čas v slovenski vojski – obvestilo.* Šifra: 870-48-17/2002-164, z dne 16. 11. 2004. Ministrstvo za obrambo. Služba za organizacijo in kadre.
32. *Sklep o sodelovanju med Generalštabom Slovenske vojske in Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje pri pripravi gasilske desetine za ISAF – VI.* Šifra: 870-48-17/2002-134, z dne 16. 4. 2004. Ministrstvo za obrambo. Kabinet ministra.
33. *Sklep Vlade RS.* Številka: 802-02/2002-20, z dne 18. 11. 2004. Vlada Republike Slovenije. Ministrstvo za obrambo.
34. *Sklep Vlade RS.* Številka: 803-05/2001-11, z dne 4. 3. 2004. Vlada Republike Slovenije. Ministrstvo za obrambo.
35. *Rebuilding the Iraqi Fire service: Firefighter tells of six-month mission to Iraq.* 2004. Dostopno prek: [http://cms.firehouse.com/web/online/Photo-Stories/Rebuilding-the-Iraqi-Fire-Service--Firefighter-Tells-Of-Six-Month-Mission-To-Iraq/45\\$30179](http://cms.firehouse.com/web/online/Photo-Stories/Rebuilding-the-Iraqi-Fire-Service--Firefighter-Tells-Of-Six-Month-Mission-To-Iraq/45$30179) (14. april 2008).
36. Richter, Marie. 2001. Emergency services in MND-Southwest. *SFOR Informer #120*, 22. avgust. Dostopno prek: <http://www.nato.int/sfor/indexinf/120/p07a/t0107a.htm> (27. november 2007).
37. *Slovenija in Nato.* 2007. Dostopno prek: <http://nato.gov.si/slo/nato/isaf/slovensko-sodelovanje/> (15. december 2008).
38. *Slovesnost ob vrnitvi 10. kontingenta SV v silah ISAF v Afganistanu in vseh treh kontingentov SV v operaciji v Čadu.* 2009. Dostopno prek: [http://mors.si/index.php?id=novica&tx_ttnews\[pS\]=1235862000&tx_ttnews\[pL\]=2674799&tx_ttnews\[arc\]=1&tx_ttnews\[tt_news\]=1389&tx_ttnews\[backPid\]=43&cHash=238d5d4db0](http://mors.si/index.php?id=novica&tx_ttnews[pS]=1235862000&tx_ttnews[pL]=2674799&tx_ttnews[arc]=1&tx_ttnews[tt_news]=1389&tx_ttnews[backPid]=43&cHash=238d5d4db0) (18. maj 2009).
39. *Sodelovanje gasilcev na misiji ISAF v Afganistanu.* Šifra: 871-03-7/2004-70, z dne 29. 11. 2005. Ministrstvo za obrambo. Generalštab Slovenske vojske.
40. *Sodelovanje gasilcev na misiji ISAF v Afganistanu.* Številka: 872-00-8/2004-95, z dne 21. 10. 2004. Ministrstvo za obrambo. Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje.
41. *Sodelovanje Slovenije v operaciji ISAF VI,* z dne 26. 2. 2004. Ministrstvo za obrambo. Urad za obrambno politiko.

42. *Sodelovanje Slovenske vojske v mednarodnih operacijah v drugi polovici 2004 in začetku 2005*. Šifra: 870-48-17/2002-144, z dne 19. 7. 2004. Ministrstvo za obrambo. Kabinet ministra.
43. *Sodelovanje SV v operaciji ISAF v Afganistanu – Informacija in usmeritve*. Šifra: 872-00-8/2004-87, z dne 7. 10. 2004. Ministrstvo za obrambo. Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje.
44. Šket Jarm, Valerija. 2005. Slovenski gasilci na kabulskem letališču usposablajo domačine. *Slovenska vojska* XIII (13). Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/revija_sv/2005/sv05_13.pdf (8. maj 2008).
45. *Tematski načrt usposabljanja (II. del) kandidatov za vojaško gasilsko desetino drugega SIKON za ISAF - Priloga Ukaza za izvedbo usposabljanja*. Šifra: 871-03-20/2004-9, z dne 19. 5. 2004. Ministrstvo za obrambo. Poveljstvo sil.
46. *Ukaz*. Številka: 871-03-20/2004-19, z dne 7. 7. 2004. Ministrstvo za obrambo. Poveljstvo sil.
47. *Ukaz za izvedbo usposabljanja za pripravo SICON 4 ISAF v mednarodni vojaški operaciji v Afganistanu*. Številka: 871-03-6/2005-23, z dne 7. 6. 2005. Ministrstvo za obrambo. Poveljstvo za podporo.
48. *Ukaz za organizacijo in izvedbo usposabljanja kandidatov za vojaško gasilsko desetino za napotitev v ISAF (II. de)*. Šifra: 871-03-20/20074-9, z dne 19. 5. 2004. Ministrstvo za obrambo. Poveljstvo sil.
49. *Ukaz za pripravo gasilcev za delovanje v sestavi sil ISAF v mednarodni operaciji OZN v Afganistanu*. Šifra: 871-03-20/2004-23, z dne 5. 10. 2004. Ministrstvo za obrambo. Poveljstvo sil.
50. *Usmeritve Ministrstva za obrambo za dodatno napotitev pripadnikov Slovenske vojske v operacijo ISAF v Afganistanu*. Šifra: 871-03-6/2005-1, z dne 11. 4. 2005. Ministrstvo za obrambo.
51. Vegič, Vinko. 2005. Vloga Nata v mirovnih operacijah. V *Mirovne operacije in vloga Slovenije*, ur. Ljubica Jelušič, 79-95. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
52. Vicente, Pedro Fernández. 2002. Mostar Airport Fire-fighters. *SFOR Informer #135*, 28. marec. Dostopno prek: <http://www.nato.int/sfor/indexinf/135/p14a/t02p14a.htm> (27. november 2007).
53. *Vojaška doktrina*. 2006. Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/dokumenti/vojd2006_slo.pdf (11. marec 2009).

54. Vuk, Pavel. 2004. Afganistan. *Slovenska vojska – Priloga XII* (12). Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/revija_sv/2004/sv04_12_priloga.pdf (15. maj 2005).
55. *Zakon o delovnih razmerjih* (ZDR). Ur. l. RS 42/2002. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200242&stevilka=2006> (7. januar 2009).
56. *Zakon o obrambi* (ZObr – UPB1). Ur. l. RS 103/2004. Dostopno prek: <http://www.up-rs.si/up-rs/uprs.nsf/dokumentiweb/CD5133042A43E8DBC1256F9D005219DC?OpenDocument> (7. januar 2009).
57. *Zapisnik sestanka za izvedbo misije ISAF*. Številka: 872-00-8/2004-150, z dne 23. 4. 2005. Ministrstvo za obrambo. Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje.
58. *Združenje slovenskih poklicnih gasilcev*. 2009. Dostopno prek: http://www.zdruzenje-zspg.si/zspg01/index.php?option=com_content&view=article&id=148&Itemid=79 (23. marec 2009).
59. (WSI) *Wackenhut services incorporated*. Dostopno prek: <http://www.wsihq.com/> (15. maj 2008).

OSTALO

Pogovori, telefonska in elektronska komunikacija s spodaj navedenimi osebami je potekala v letih 2005 (december), 2006 (januar, februar), 2007 (februar do april), 2008 (april) in 2009 (februar do maj).

Udeleženci misije:

- Ažbe, Tomaž. Pogovor z avtorjem. Ljubljana in Rogla.
- Kuntarič, Silvo. Pogovor z avtorjem. Ljubljana in Rogla.
- Omahen, Drago. Pogovor z avtorjem. Ljubljana.
- Pance, Luka. Elektronska komunikacija z avtorjem.
- Pečjak, Aleš. Pogovor z avtorjem. Zgornji Kašelj.

Drugi:

- Dubravac, Milan. Elektronska komunikacija z avtorjem.
- Kopač, Bojan. Pogovor z avtorjem. Ljubljana.
- Kučič, Tomaž. Telefonski pogovor z avtorjem.
- Torkar, Domen. Pogovor z avtorjem. Ljubljana.
- Wise, Scott. Elektronska komunikacija z avtorjem.

Zapise in pogovore hrani avtorica diplomskega dela. Na izrecno željo nekaterih sodelujočih v raziskavi njihovih imen nisem navedla.